Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 11 (1255) ГОД XXV 16 САКАВІКА 1980 г. ЦАНА 1 ЗЛ.

Люблю гэтую дарогу, бо яна зімой і летам аднолькава цешыць вочы сваёй непаўторнай прыгажосцю. Зараз жа за Навасадамі пачынаецца Белавежская пушча і амаль да самай Нараўкі шаша праходзіць зялёным калідорам сярод першабытнага лесу.

А калі дрэвы прысыпле снег ды сонца заснуецца імглою зімовага дня, тады гэтая дарога становіцца асаблiва прыгожай і адначасова нейкай таямнічай.

Было гэта пад канец студзеня. Найперш звярнуў я ўвагу на дым, які густым шэрым воблакам снаваўся сярод

НА ДАРОЗЕ У НАРАЎКУ

дрэў. Аказалася, што вогнішча расклалі рабочыя надлясніцтва Броўск, якія тут вядуць нарыхтоўку дрэва. Якраз прывезлі ім суп. Прыселі ля вогнішча, каб крыху падсілкавацца пасля цяжкай працы.

Прыязджаюць яны на зруб уласным „аўсяным“ транспартам. Пад пілу і сякеру ідуць тут стройныя, паднебныя елкі і сосны. Аж шкада глядзець на гэта. Што аднак рабіць? Прамысловасць патрабуе сыравіны.

Фотарэпартаж
Віктара Рудчыка

ТОЛЬКІ АДНО ПЫТАННЕ

У студзені бягучага года мы звярнуліся да начальнікаў гарадоў і гмінаў Беластоцкага ваяводства з пытаннем:

— Што вы лічыце за найважнейшае грамадска-гаспадарчае дасягненне ў гміне ў мінулым годзе?

Сёння адказваюць:

Мгр інж. ФРАНЦІШАК ЧАПІНСКІ, начальнік гміны ў Сідры:

— Мінулы год не быў ласкавы для нашай сельскай гаспадаркі. Аднак мы адначавалі дасягненні. Сяляне сабралі высокія ўраджаі вартаснага сена. Вырадатна павялічылі пасяўную плошчу кармавых раслін — асабліва кукурузы. Зрабілі значную колькасць кішонак. Сабралі добры плён бульбы — звыш 190 цэнтнераў з 1 гектара (роўны сярэдняй ваяводскай). У гаспадарцы зямлёю таксама поспех. У трывалае карыстанне мы перадалі 426 га ПФЗ, у тым ліку 66 га — ПГР, 107 га — СКР і 27 га — надлясніцтву. У 1979 годзе мы перавыканалі план продажу зямлі індывідуальным гаспадарам. Прадалі 226 га на плянаваных 200. Для прыкладу, у 1978 г. сяляне купілі 100 га. Паспяхова выканалі план продажу мінеральных угнаенняў. Сяляне падсеялі на 1 га земельных угоддзяў па 120 кг НПК у чыстым рэчыве, гэта значыць на ўзроўні сярэдняй ваяводскай. Пабудавалі мы 11 км асфальтаваных дарог. Насельніцтва выканала грамадскія пачыны на суму звыш 6 мільёнаў злотых, у пералічэнні на аднаго статыстычнага жыхара прыпадае з гэтай сумы па 1124 злотых.

ГЕНРЫК МАР'ЯНСКІ, начальнік Белавежскай гміны:

— Значнае павышэнне эстэтыкі самой Белавежы. Пачалі пабудову паркінга (стаянкі для аўтамабіляў), алеек (прыбудзе 3000 квадратных метраў зелені), перабудову вуліц: Застава, Мост, Мастовая і Трапінка, ды пабудову турысцкага бульвара над ракой Нараўкай каля зборнай гміннай школы.

У мінулым годзе мы закончылі першы этап разбудовы рэстарана „Зуброўка“ (у 1980 годзе будзе закончаны другі этап) і падрыхтаваліся да капітальнага рамонту будынка кіно.

У Белавежскім нацыянальным парку пачалі перабудову паказнога запаведніка зуброў. На 1980 год запланавана перабудова алеек у парку. У гэтым жа годзе будзе створана ахоўная паласа з боку сціслага запаведніка БПН.

Падрыхтаваў **Я. Целушэцкі**

ХРОНІКА

У настроі працавітасці і канструктыўных прапановаў праходзіў 24 лютага г.г. справаздачна-выбарны сход беластоцкага гарадскога гуртка БГКТ. Прынялі ў ім удзел старшыня ГП БГКТ М. Самоцік, намеснік старшыні ГП БГКТ галоўны рэдактар „Нівы“ Г. Валкавыцкі, сакратар ГП БГКТ Я. Зенюк, кіраўнік аддзела ўнутраных спраў Упраўлення горада Беластока Я. Місеюк, члены Прэзідыума і штатныя працаўнікі ГП БГКТ.

Справаздачу аб дзейнасці гуртка за папярэднія чатыры гады зрабіў дагэтуляшні яго старшыня М. Гайдук. Беластоцкі гурток самы вялікі ў БГКТ, да яго належыць цяпер 759 членаў. У асноўным гэта маладыя людзі ва ўзросце ад 18 да 30 год, таму дзейнасць гуртка была накіравана адпаведна да патрэбаў і зацікаўленняў перш за ўсё моладзі. Урачыста адзначаліся міжнародныя і дзяржаўныя святы і гадавіны для ўшанавання велічных здзяйсненняў папярэдніх пакаленняў польскага і савецкага народаў. Адбылося многа сустрэч з працаўнікамі навукі, асветы, культуры, грамадскімі дзеячамі, з літаратарамі „Белавежы“, польскімі і беларускімі савецкімі пісьменнікамі. Дэманстравалася значная колькасць фотавыставак з жыцця СССР, БССР, Народнай Польшчы, пра дзейнасць БГКТ, выстаўкі беларускай народнай тканіны, вышыўкі і вырабаў з саломкі. Старэйшым сябрам-пенсіянерам прыйшліся да спадобы штомесячныя „чацвяргі“ ў клубе БГКТ. Асабліва актыўна працавалі беластоцкія аматары: харавы калектыў „Каласкі“, якім кіруе Л. Панько, даў каля 50 канцэртаў у горадзе Беластоку, па ўсёй Беласточчыне, а таксама ў Варшаве і Гданьску, яму не ўступаў тэатральны калектыў пад кіраўніцтвам Я. Крупы. Спевакі і акцёры з Беластока займалі вядучыя месцы на конкурсах „Беларуская песня“, тэатральных калектываў, а таксама ў конкурсе на савецкую песню. Гурток умела арганізаваў адпачынак: штогадовыя кулігі ў Белавежу, паездкі на раку Нарву, у грыбы, частыя дыскатэкі, навагоднія балі і інш. Многа намаганняў для дабра працы гуртка ўнеслі кіраўнік клуба М. Леанчук і старшыня савета клуба А. Монах, адданa працавалі А. Амбражэй, Л. Гаўрылюк, У. Куршаль, Т. Кузьма, В. Ласкевіч, К. Масальскі, А. Монах, У. Навіцкі, Я. Рашкевіч, Я. Стрышко, К. Чага, В. Шуста і многа іншых. Як заўважыў М. Гайдук, далёка не ўсё зроблена, што мог зрабіць гурток: не было адпаведнай працы з дзецьмі, беластачане не ўдзельнічалі ў конкурсе „Беларуская песня“ для школьнікаў і ў музычным конкурсе, мала чытачоў у бібліятэцы БГКТ. Неабходна пашырыць харавы і тэатральныя калектывы, арганізаваць — музычны і танцавальны.

Рэвізійная камісія пад старшынствам А. Казімерука адобрыла дзейнасць дагэтуляшняга праўлення гуртка, падкрэсліла самаахвярнасць і актыўнасць.

М. Гайдук урачыста ўручыў 12 новым сябрам членскія білеты БГКТ.

У актыўнай і ўдумлівай дыскусіі выступілі: В. Байгус, Г. Валкавыцкі, Л. Гаўрылюк, С. Зенюк, А. Казімерук, К. Масальскі, Я. Місеюк, А. Монах, М. Самоцік, Я. Сідаровіч, Я. Стрышко, А. Хшаноўскі і іншыя. Выступаючы засяроджваліся над спосабамі пашырэння і паглыблення дзейнасці гуртка, ушанаўвання і папулярызавання беларускай мовы, культуры, традыцый, дасягненняў БССР і яе канструктыўнай ролі на міжнароднай арэне, патрэбе праводзіць штогод беларускі фэстын у Беластоку і інш.

Сход прыняў прадстаўленыя старшынёй камісіі пастановаў В. Ласкевіч рашэнні аб напрамках дзейнасці гуртка на наступныя 4 гады. Старшыня выбарчай камісіі Я. Стрышко запрапанаваў сходу склад новага праўлення гуртка і дэлегатаў ад яго на IX з'езд БГКТ, сход аднагалосна адобрыў гэтыя прапановы.

У новае праўленне гуртка ўвайшлі: М. Гайдук — старшыня, В. Ласкевіч — намеснік старшыні, М. Леанчук — сакратар, К. Масальскі — скарбнік, члены праўлення — А. Амбражэй, Л. Гаўрылюк, С. Зенюк, У. Куршаль, М. Лобач, А. Монах, У. Навіцкі, Я. Рашкевіч, Я. Стрышко, П. Харкевіч, В. Шуста.

Дэлегатамі выбраны: А. Амбражэй, Г. Валкавыцкі, М. Гайдук, Л. Гаўрылюк, Я. Зенюк, У. Куршаль, В. Ласкевіч, К. Масальскі, А. Монах, У. Навіцкі, М. Самоцік, В. Склубоўскі, Я. Стрышко, М. Хмялеўскі, В. Шуста, С. Шыманюк.

Сход спраўна вёў Я. Зенюк, а „Каласкі“ і тэатральны калектыў далі цікавыя выступленні. **(іс)**

КАЛЯНДАР

140 гадоў назад

21.3.1840 нар. Ф. Багушэвіч, беларускі паэт, пачынальнік крытычнага рэалізму ў беларускай літаратуры.

55 гадоў назад

22.3.1925 пам. Ю. Мархлеўскі, дзеяч польскага і міжнароднага рабочага руху.

15 гадоў назад

18.3.1965 савецкі касманаўт А. Лявонаў упершыню ў свеце выйшаў у касмічную прастору ў спецыяльным скафандры.

* * * * * * * * *

17 III 1910 г. „Нашы Ніва“ пісала:

Наша нацыянальнае адраджэнне расце і крэпне і з кожным днём ідзе ўперад усё больш і глыбей, далей і шырэй. Разам з тым і працы нам прыбывае ўсё болей і болей. І вось бачым, як лучацца беларускіе культурные сілы і па братняму дзеляць меж сабой тую вялікую працу для роднага краю: хто бярэцца за гісторыю Беларусі, хто — за этнаграфію; іншага цікавіць народная літаратура, іншы зноў хоча засесці да філалогіі і археалогіі, а той працуе над пазнаннем эканамічнага палажэння краю. Што з гэтаго выйдзе, цяпер трудна сказаць; шмат ёсць толькі ахвоты, надзеі, і веры, пляноў, — і работа ідзе.

Ідзе работа цяжкая, мазольная. Возьмем хаця бы тые вечарынкі і ігрышчы, што апошнімі днямі рабілі беларусы ў Вільні, Слуцку, Гродні, Пецербурзе. Гэта не былі звычайные гулянкі: гэта была сур'ёзная культурная праца. Гуляць адно для забавы — быццам матылёк на сонцы можэ толькі народ з вялікай культурай, бо ён мае ўжо арганізаваные тэатры, оркестры, хоры, музыку. А беларус што меў дагэтуль?

Вось, у Пецербурзе закінутые далёка ад роднай старонкі беларусы нямелі нават апраткі сваёй. Дык кожны нёс, што меў, на першае беларускае ігрышчэ: хто паясок з Могілеўшчыны, хто світку з Віцебшчыны, сарочкі з Гродзеншчыны, — і гэтак прыадзеліся. І дзіўна было, і радасна, што блізка з кожнага куточка Беларусь прыслала свайго сына з дарам.

Першае свае ігрышчэ сыгралі ў Пецербурзе беларусы 9-га лютаго. Насамперад пайшла камедія Кропівніцкого „По рэвізіі“. Пасля хор з 65 чалавек прапеяў некалькі народных песень. Тады выйшла беларуская паэтка Цётка і вельмі добра гаварыла вершы „Маі думкі“, „Грайка“, „Родны край“. Далей пекна ігралі на віолончэлі, на скрыпцы, ізноў была дэклямацыя і песні, а закончыўся канцэрт беларускімі народнымі танцамі. Добра скакалі Юрку, Лявоніху, Качара.

Народу было многа — як беларусоў, так і чужых, гасцей. Найбольш спадабаліся ўсім хор, дэклямацыя і танцы, бо для беларусаў гэта было роднае, а для гасцей — першыня. Але і іншые нумэры праграмы былі вялікай артыстычнай вагі.

Мацей Крапіўка

Помнікі зямлі беларускай. Помнік воінам-танкістам, якія прымалі ўдзел у вызваленні гор. Магілёва.

БЕЛАРУСІЯНА

У часопісе „Przegląd historyczny“ том 70, сшытак 3 за 1979 г., апублікавана аб'ёмістая, на 20 старонках уборыстага тэксту, праца вядомага даследчыка прагрэсіўнага беларускага руху ў міжваеннай Польшчы, аўтара шэрагу артыкулаў у „Ніве“, „Беларускіх календарах“ і „Навуковых зборніках БГКТ“ **Аляксандры Бергман „Леапольд Родзевіч (1895-1938). Нарыс палітычнай біяграфіі“.** Гэтае даследаванне непараўнальна глыбейшае і грунтоўнейшае ад артыкула яе ж пяра „Пра Леапольда Родзевіча слоў некалькі“, што надрукаваны ў „Беларускім календары на 1977 г.“ Новая публікацыя з'яўляецца першай салідная, старанна ўдакументаванай манаграфіяй пра гэтага выдатнага дзеяча беларускай прагрэсіўнай грамадска-палітычнай думкі і даравітага пісьменніка, які „ахвяраваў камуністычнаму руху свой талент, літаратурную кар'еру і, урэшце, — жыццё, — сцвярджае А. Бергман і далей дадае: Жыццёвы шлях Родзевіча — гэта цікавая старонка ў навейшай гісторыі Беларусі і міжваеннай Польшчы“. І яна крышынка па крышынцы, крок за крокам уваскрашае гэтую фенаменальную постаць, ачышчае яе ад беспадстаўных, крыўдных „плёткаў, легендаў і, урэшце, паклёпаў“ і паказвае яе веліч. У працы вельмі наглядна прадстаўлены тыя асаблівыя ўмовы і атмасфера, у якіх жыў, фармаваўся і дзейнічаў Л. Родзевіч. Яны для нас асабліва каштоўныя, бо паходзяць з першай рукі. Аляксандра Бергман, як вядома, сама была актыўным удзельнікам рэвалюцыйнага руху ў Заходняй Беларусі, і шэраг людзей, пра якіх яна гаворыць у публікацыі, ёй асабіста знаёмы. Неабходна дадаць, што публікацыя спасылаецца на многія архіўныя дакументы, якія дагэтуль не былі ў навуковым абароце. **(мг)**

У кнігарні імпартных выданняў у Беластоку можна набыць наступныя кнігі на беларускай мове:

Александровіч С. Х., Александровіч В. С., Беларуская літаратура XIX — пачатку XX ст. Хрэстаматыя крытычных матэрыялаў, 1978, стар. 256, цана 13 зл.

„Пераважная большасць крытычных матэрыялаў, што ўвайшлі ў хрэстаматыю, друкаваліся ў свой час у розных беларускіх, рускіх, польскіх і літоўскіх газетах і часопісах, альманахах і кнігах, якія даўно сталі бібліяграфічнай рэдкасцю“ — і ў гэтым найбольшая каштоўнасць кнігі.

Хведаровіч М., Споведзь перад будучыняй, 1978, стар. 256, цана 10 зл.

Аўтабіяграфічная аповесць аднаго са старэйшых беларускіх пісьменнікаў.

Тлумачальны слоўнік беларускай мовы.

БЕЛАРУСКІЯ КНІГІ

Том I, 1977, стар. 608, цана 116 зл. Літары А — В.

Том II, 1978, стар. 768, цана 146 зл. Літары Г — К.

Гэтае першае ў беларусазнаўстве пяцітамовае выданне „абагульняе вопыт папярэдняй як айчыннай, так і зарубежнай славянскай слоўнікавай культуры і ў той жа час з'яўляецца выданнем глыбока сучасным як па лексікаграфічных ідэях, так і па лексічнаму саставу“, — сцвярджае рэдакцыйная калегія Слоўніка.

Бераг белых буслоў, 1979, цана 166 зл.

Дасканалыя з усіх магчымых пунктаў гледжання, мастацкія каляровыя фатаграмы і шляхетны паэтычны тэкст Валянціна Ждановіча. Тут майстэрства мастака з'ядналася з чароўнай прыгажосцю беларускай прыроды.

Кнігарня высылае кнігі за паштовым залічэннем. Запатрабаванні накіроўвайце па адрасу: „Dom Książki”, 15-089 Białystok, ul. Kilińskiego 10.

(мг)

Вестка з Беластока

БУДЗЕ МУЗЕЙ БЕЛАСТОЦКАЙ ВЁСКІ

Драўляныя будынкі — вясковыя колішнія хаты, ветраныя і вадзяныя млыны, кузні, кладоўкі (склады) маюць вялікую гістарычную вартасць і прадстаўляюць прыгажосць даўняга народнага рамяства. У наш час гэтыя помнікі старадаўнасці „выціскае“ сучаснае будаўніцтва на вёсцы.

Таму, каб зберагчы найбольш характэрныя аб'екты будаўніцтва з дрэва, будзе адкрыты музей вёскі ў Беластоку. Будзе ён знаходзіцца на ўскраіне горада, на пасёлку Пятрашы. На фоне лесу, палёў, лугоў і невялікай рачулкі. Ля гэтага скансена ёсць месца для адпачынку.

Беластоцкі музей будзе прадстаўляць гісторыю вясковага будаўніцтва. Але папоўняць яго таксама экспанаты — прылады для апрацоўкі зямлі і розных відаў вясковага рамяства. Тут будуць створаны ўмовы для працы народных рамеснікаў. **(яц)**

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ“

Наш голас ● На адно пытанне адказваюць начальнікі з Гайнаўкі і Бельска ● Беларускі спорт ● У Гайнаўскім белліцэі ● Быць беларусам ● Варашылы ● На рынку ў Бельску ● Грамадска-палітычная адукацыя ў Васількоўскай гміне ● Жыццё на валаску ● Дзядзька Квас пра каханне ● Весткі з Нараўкі, Міхалова, Ягаднік, Трасцянкі, Чаромхі, Масева ● Чаму за Міко̄лаю дзяўчаты бегаюць ● Песня „Kolorowe jarmarki”.

TELEWIZJA WARSZAWA

Niedziela 16 III — 6.10 RTSŚ — J. pol. sem. II. 6.40 Biolog. sem. II. 7.10 Nasze spotkania. 7.30 Now. w domu i zagrodzie. 8.00 Alarm przeciwpożarowy trwa. 8.10 Emerytury dla rolników. 8.20 Telewizjada. 8.55 Program dnia. 9.00 Teleranek TDC oraz „Gazda z Diabelnej". 10.20 Antena. 10.45 Czas odnaleziony — jap. film dok. 11.45 Dziennik. 12.00 Rolnicze rozmowy. 12.30 Piórkiem i węglem. 12.55 Tylko w niedzielę. 18.10 Decydujący front — „Sojusznicy" — film dok. radz. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.10 Tylko w niedzielę cd. — W słońcu i w deszczu — odc. VII pt. „Narzeczeni".

Poniedziałek 17 III — 12.45 TTR i RTSŚ — J. pol. sem. IV. 13.25 Wskazówki metod. 15.25 Program dnia. 15.30 NURT — Naucz. począt. kl. III. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Zwierzyniec. 16.55 Studio Młodych. 17.10 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 17.40 Pierwsze miłości — film TV węg. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.10 Teatr TV — Arthur Miller — „Śmierć komiwojażera". 22.00 Horyzont. 22.55 Dziennik.

Wtorek 18 III — 6.00 TTR i RTSŚ — J. pol. sem. IV. 6.30 Wskaz. metod. sem. IV. 11.05 Pr. dla najmłod. kl. I—III. 13.25 TTR i RTSŚ — Mat. sem. II. 14.00 Chemia, sem. II. 15.25 Program dnia. 15.30 Klub Seniora. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Studio Młodych. 17.25 Sonda. 17.50 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 18.15 Jaskiniowcy — anim. film ameryk. 18.40 Radzimy rolnikom. 18.50 Dobranoc. 19.00 Teleturniej. 19.30 Dziennik. 20.10 Szpital miejski — odc. pt. „Życie za życie" — film TV ang. 21.05 Wszystko za wszystko — ze St. Gołębiowskim. 22.15 Camerata. 22.40 Dziennik.

Środa 19 III — 6.00 TTR i RTSŚ — Mat. sem. II. 6.30 Chemia, sem. II. 11.05 Hist. kl. V. 12.00 Fiz. kl. VII. 12.45 TTR i RTSŚ — Mat. sem. IV. 13.25 Mech. rol. sem. IV. 14.30 W drodze do nowego. 15.25 Program dnia. 15.30 NURT — Mat. kl. V. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Dla dzieci — Skakanka. 16.55 Studio Młodych. 17.10 Los. Małego Lot. 17.20 Dom i my. 17.55 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 18.20 Skarbiec. 18.50 Dobranoc. 19.00 Przyr. opow. Wł. Puchalskiego. Odc. III pt. „Puszcza". 19.30 Dziennik. 20.10 Raboliot — fr. film fab. 21.50 Losowanie zakładów olimpijskich. 22.50 Dziennik.

Czwartek 20 III — 6.00 TTR i RTSŚ — Mat. sem. IV. 6.30 Mech. rol. sem. IV. 11.05 Hist. kl. VI. 12.00 J. pol. kl. II lic. 12.55 J. pol. kl. III—IV lic. 13.25 TTR — Uprawa roślin, sem. II. 14.00 Mech. rol. sem. II. 15.25 Program dnia. 15.30 Turniej zastępowych. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Czwartek TDC oraz „Złoto Huntera". 17.30 Studio Młodych. 17.50 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 18.15 Patrol. 18.40 Radzimy rolnikom. 18.50 Dobranoc. 19.00 W kinematografie. 19.30 Dziennik. 20.10 Brygady Tygrysa — odc. pt. „Banda i kontrabanda" — film TV fr. 21.10 Pegaz. 22.55 Dziennik.

Piątek 21 III — 6.00 TTR — Upr. rośl. sem. II. 6.30 Mech. rol. sem. II. 11.05 Geogr. kl. VI. 12.00 Wych. obywat. kl. VIII. 12.45 TTR — Hod. zwierz. sem. IV. 13.25 Upr. rośl. sem. IV. 15.10 Red. szkol. zap. 15.25 Program dnia. 15.30 NURT — Psychology. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Piątek z Pankracym. 16.55 Studio Młodych. 17.10 Magazyn motor. 17.40 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 18.00 Czterdziestolatek — odc. VIII pt. „Otwarcie trasy czyli czas wolny". 18.50 Dobranoc. 19.00 Potyczki rodzinne — teleturniej. 19.30 Dziennik. 20.10 Potyczki rodzinne cd. 21.10 Żołnierze piechoty morskiej — ameryk. film fab. 23.10 Dziennik.

Sobota 22 III — 6.00 TTR — Hod. zwierz. sem. IV. 6.30 Upr. rośl. sem. IV. 11.05 Pr. dla najmłod. kl. III. 11.30 TTR i RTSŚ — J. pol. sem. II. 12.00 Biolog. sem. II. 13.00 Program dnia. 13.05 Obiektyw. 13.25 Dziennik. 13.35 Radzimy rolnikom. 13.45 Radar. 14.00 Studio — 8. 19.15 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.10 Studio — 8 cd. (js)

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 14 III — 7.50 Film fab. 14.05 Sport. 15.00 Film fab. 17.40 Film fab. 20.20 Mistrz. świata w j. fig. na łyżwach.

Sobota 15 III — 9.05 Sport. 12.45 Film fab. 16.00 Koncert. 16.30 Nie do wiary. 17.30 Mistrz. św. w j. fig. na łyżwach.

Niedziela 16 III — 7.05 Koncert. 12.00 Film ser. 13.10 Mistrz. św. w j. fig. na łyżwach. 13.45 Klub podróży. 16.00 Panorama międzynar. 16.45 Film fab. 18.20 Mistrz. św. w j. fig. na łyżwach.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота 12.05—12.25 (UKF).

KINO

Białowieża No i co doktorku — USA 18—19. Nie ujdzie ci to płazem — fr. 20—21. **Bielsk Podl.** Amator — pol. 17—18. Król cyganów — USA 19—21. Zamiana mieszkania — radz. 22—23. **Czeremcha** Inny mężczyzna, inna szansa — fr. 18—19. Trzpiotka — radz. 22—23. **Czyże** Jabberwocky — ang. Prorok, złoto i siedmiogrodzianie — rum. 19—23. **Gródek** Bufallo Bill i Indianie — USA 22—23. **Hajnówka** Lęk wysokości — USA 17—19. Czas miłości i nadziei — czes. 20—21. Antyki — pol. 22—23. **Michałowo** Nie taki zły... — fr. 18—19. Czarne i białe w kolorze — pol. 20—21. Odbicia świata — czes. 22—23. **Mielnik** Nie strzelać do nauczyciela — kanad. 19. Okna czasu — węg. 22—23. **Milejczyce** Bądź błogosławiona — buł. Bez wyjścia — szwedz. 19—23. **Narew** Mistrz kierownicy ucieka — USA. Stawiam na trzynastkę — czes. 19—23. **Narewka** Ifigenia — grec. Pięć wieczorów — radz. 19—23. **Nurzec** Hajducy kapitana Angelo — węg. 18—19. Krzyżacy — pol. 20—21. Wagon sypialny — jug. 22—23. **Orla** Agnieszka idzie na śmierć — wł. Miecz — węg. 19—23. **Rajsk** Rozdroża — rum. Test pilota Pirxa — pol. 19—23.

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE"
Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

* *

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

* *

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch", Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku. Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch" oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 52 zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch", Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie nr 1153-201045-139-11.

B.Z.Graf. Zam. 452 Nakład 7.900 I-2

З НАРОДНАЙ АБРАДНАСЦІ. СТАДЫІ Ў ЖЫЦЦІ ЧАЛАВЕКА.

ХАЎТУРНЫЯ АБРАДЫ

Смерць — канец зямных падарожжаў, сужыцця з блізкімі, сумнае развітанне са светам. З'яўляецца адначасова стымулам рэфлексій над сэнсам людскога жыцця. Гэтыя вывады і аналіз чалавечага быту вельмі выразна і шырока паказаны перш за ўсё ў песнях. З'яўляюцца яны адлюстраваннем жыцця чалавека, матэрыяльнага і духоўнага. Згодна з перакананнем людзей, памірае толькі цела, душа з'яўляецца несмяротнай. У далейшым яе жыццё — гэта разлік з зямнога быту памершага. Тэму гэтую ўзнімае большасць хаўтурных, пахавальнага характару песень і ва ўсіх іх жыццё паказана як бяссэнсавая пагоня за зямнымі каштоўнасцямі, якая засланяе і адсоўвае на далейшы план думку аб будучых разліках душы. А пасля смерці цэлая маёмасць чалавека, так як гаворыцца ў песні, гэта „Сажэнь зэмлі, штыры доскі...“ і чаканне „...спасенія з нэба...“.

Задума над сэнсам жыцця выступае не толькі ў песнях, але і ў размове, якую вядуць над пакойнікамі, і ў нараканнях над труной, і ва ўспамінах. Узніманне другіх тэм у хаце, у якой ляжыць памершы, было б нетактоўнасцю з боку наведвальнікаў, што прыйшлі назаўсёды з ім развітацца. У сям'і жалоба. Не стала блізкага для іх чалавека. Ідзе падрыхтоўка да пахавання, у часе якой успамінаюць здарэнні з жыцця памершага, у сумнай сітуацыі раскрываюць прыгажэйшыя моманты з жыцця адышоўшага. Ніколі не кранаюць спраў цёмных, дрэнных учынкаў. Старанна скрываюць яго адмоўныя ўчынкі і хібы. На спробу рэплікі з боку чужых часта адказваюць са стаічным спакоем: „Не мы суддзёю, Бог яго судзіць будзе“.

Назіраецца рэзкая розніца ў хаўтурнай абраднасці ў залежнасці ад узросту пакойніка і ад кроўнасці. Прыкладна, калі памрэ дзіця або бацька ці маці асіроцяць малых дзяцей, над труной разлягаюцца галашэнні блізкіх. Асабліва паэтычна складанымі і вельмі сумнымі з'яўляюцца нараканні над дзіцём. Сумяшчаюць яны ў сабе пастаянныя, выпрацаваныя часам і сітуацыяй, у якой апынуліся бацькі, звароты. Тэксты, якія чуваць над труной дзіцяці, гэта ўспамінанне яго анельскай дабраты, нявіннасці, розуму, прыгажосці. Гаворыцца аб тым, чаго дзіця не дачакала ў сваім жыцці, аб нязбыўшыхся надзеях бацькоў. Тэксты галашэнняў выконваліся плачлівым голасам і перарываліся цяжкім жаласным плачам, якi быў відам своеасаблівага прыпеву, часам задумы над падборкай новых метафар, новых слоў.

Розніца ў хаўтурнай абраднасці абумоўлена таксама і полам пакойніка. Інакш усё адбывалася, калі памёр мужчына, а інакш, калі жанчына, інакш апраналі незамужнюю, інакш замужнюю.

Істотным момантам, можна сказаць адкрываючым, у хаўтурнай абраднасці была сама смерць чалавека, апошнія хвіліны яго быту. Выступае тут шмат цікавых элементаў, выплываючых з народнага вераперакананя. Прыкладна, спосабы аблягчэння адыходу з гэтага свету, апошняе ачышчэнне душы, падаванне свечкі, апошняе развітанне з блізкімі, жаданні паміраючага. Зразумела, сёння ўсё гэта выглядае крыху інакш таму, што рэдка чалавек памірае дома. У большасці выпадкаў адбываецца гэта ў бальніцы. Сям'я да апошняй хвіліны стараецца ратаваць свайго блізкага.

Хаўтурная абраднасць з'яўляецца самым цікавым і багатым элементам народнага веравання, але адначасова і найбольш сумным. Назіраюцца тут і пласты з часоў язычаства, і абрады, унесеныя хрысціянскай рэлігіяй. Выступае таксама сувязь з іншымі відамі народнай абраднасці і веравання, прыкладна: з лячэннем хвароб, з магічнай дзейнасцю, з прадказваннем чалавечага лёсу, з варожбамі. Надта ж цікавай з'яўляецца таксама спроба наладжвання сувязі з памершым і адкрыцця адвечнай тайны замагільнага жыцця.

Янка Леанчук,
Міхась Шаховіч

БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА

АЛЯКСАНДАР БАРШЧЭЎСКІ

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯКУБ КОЛАС — ЧАСТКА LXIV

Прырода ў „Казках жыцця“ па сутнасці бліжэйшая духу сентыменталізму, чым рамантызму. Пейзаж найчасцей мае характар спакойны і таму як бы запярэчвае пейзажу рамантычнаму, які характарызуецца дынамікай, драматызмам. Нягледзячы на гэта, прырода ў „Казках жыцця“ многімі іншымі ўласцівасцямі падкрэслівае сваю сувязь з рамантызмам. Да ўласцівасцей гэтых належаць антрапамарфізм і анімізацыя прыроды.

Прафесар Скварчынская аб літаратурнай анімізацыі гаворыць наступнае: „Ten ludowy sposób widzenia świata, któremu służy animizacja, został przekreślony przez realizm XVI i XVII w. Odżył w twórczości romantyków, uwarunkowany ideologicznie rewolucyjnym zwrotem do ludowości, patronując literackiej balladzie, literackiej baśni...“

Антрапамарфізм і анімізацыя — гэта прынцыпы, якімі Колас карыстаецца вельмі часта. Анімізацыі падлягаюць і мёртвая прырода, і расліны, і дрэвы, і птушкі.

З мёртвай прыроды ў „Казках жыцця“ выступаюць такія аб'екты і з'явы, як Гара, Струмень, Камень, Прамень, Хмара, Возера, Вецер, Агонь, Вадапад. Расліны і дрэвы прадстаўляюць у „Казках жыцця“ Кветкі, Колас, Сасна, Дуб, Лес. З насякомых і птушак выступаюць: Шэршань, Аса, Светляк, Крук, Бусел, Арол, Гуска.

Некаторыя з названых вышэй „герояў“ выступаюць па некалькі разоў у розных апавяданнях і характарызуюць іх адны і тыя ж самыя рысы, прывычкі, уласцівасці, ідэі. Для прыкладу, Гара і Дуб заўсёды сімвалізуюць пастаяннасць і саліднасць поглядаў, прынцыпаў і ідэй, у супрацьпастаўленні да іх Хмара і Струмень характарызуюцца непастаяннасцю і зменлівасцю. Вецер амаль заўсёды абазначае ашуканства і манлівасць; Агонь — ілюзорнасць; Крук — даўгавечнасць і розум.

Іншыя „героі“ выступаюць у розных ролях і выконваюць розныя функцыі.

Грамадскія, нацыянальныя і маральныя праблемы. Апрача фармальных прынцыпаў, якім мы прысвяцілі пэўную ўвагу, у „Казках жыцця“ выступаюць істотныя грамадскія, нацыянальныя і этычныя праблемы, якія праяўляюцца ў сімвалах, падтэкстах і канклюзіях.

Да галоўных этычных, грамадскіх праблем „Казак жыцця“ трэба аднесці: адзіноцтва чалавека, схільнасці да вагантызму, патрыятызм і рэнегацтва, праблемы рэвалюцыі. Праблема адзіноцтва выступае ў многіх тэкстах алегарычных апавяданняў. Аднак у розных тэкстах праблема адзіноцтва атрымоўвае розную афарбоўку. У адных апавяданнях Колас астаецца ў поўнай згодзе з рамантызмам, падкрэсліваючы, што адзіноцтва чалавека спрыяе яго ўнутранаму маральнаму і ідэйнаму развіццю, у другіх хваліць формы калектыўнага дзеяння.

Пахвала чалавечай самотнасці знайшла выраз у навеле „Адзінокае Дрэва“.

„Спярша нават здавалася, што гэта закінутае адзінокае Дрэва стаяла з боку ад жыцця: больш гібела чым жыло. Напраўду ж выходзіла, што яно жыло шмат паўней і нават глыбей адчувала жыццё за тыя дрэвы, што раслі ў лесе. Такі ўжо характар адзіноты: гэта яе ўрода, яе істота. І хто хоча жыць паўнейшым жыццём і гастрэй пранікаць у яго тайны-глыбіні, той павінен быць адзінокім і незалежным“.

Гэты апошні сказ вельмі вымоўны. З'яўляецца ён як бы рамантычным культам адзіноцтва чалавека.

Наша галерэя

Алена Кіш са Случчыны. 30-я гады 19 ст. Дыван „Катанне на лодках“.
Фота М. Раманюка.

ГУТАРКА ДЗЯДЗЬКІ МАКСІМА

ТОЛЬКІ ЎВЕРХ!

Стаяў я разам з маёй кабылкай на сваім панадворку і конскім згрэблам часаў яе бокі. Любіць мая кабылка гэтую работу. Ад задавальнення аж храпе і хвастом круціць. Зрэшты, гэта ж такое самае стварэнне, як і чалавек, а які чалавек адмовіцца ад гэтай раскошнай прыемнасці, каб яму спагадлівая рука другога чалавека далікатна, з пачуццём хрыбет прачасала?

Праўда, я не дзеля прыемнасці маёй кабылцы ўзяўся за гэтую працу, я задумаў заўтра паехаць на кірмаш, каб карову на скупачны пункт даставіць. Тры разы інсемінатар запускаў ёй шкляную трубку, а яна — нічога, так і засталася яловай. Дык хай ідзе людзям на катлеты! Яе таксама трэба будзе аскрэбсці і памыць, каб класіфікатар не перапалохаўся, што я прывёў яму нейкае гімалайскае еці, бо гэтыя азіяцкія горы ў нас цяпер сталі вельмі моднымі. Пра іх газеты пішуць, іх у тэлевізійных перадачах паказваюць. Гэта таму, што двое смелых людзей, грамадзян нашай краіны, падняліся на пік найвышэйшай гары свету.

У гэты момант мая кабылка застрыгла вушамі і раптоўна падняла свой кудлаты лоб.

Яна здалёк распазнала аўтамабіль нашага сакратара гміннага. Вылез ён са свайго „малюха“, працягнуў руку на прывітанне.

— Значыць, каня чысціце? — адазваўся сакратар.

— Як бачыце, чышчу, бо падсцілу не хапае, — адказаў я, а ў думках так і прыкідваю: чаго ён хоча, да чаго заходзіць акружной дарогай?

— А я да вас, так сказаць, па справе, — заявіў сакратар.

— Ну, калі па справе, дык пайшлі ў хату! Я толькі кабылку зачыню ў хляве.

Палашка хуценька адагрэла завэкаваныя каўбаскі, а я дастаў з крэдэнсу кілішкі і ўсё іншае.

— Не! Што да гэтага, — запратэставаў сакратар, — дык я не, я ж за рулём...

— А хто там будзе правяраць такога важнага чалавека ў гміне як вы, таварыш сакратар! А калі і праверыць, дык тут жа свае людзі...

— Права для ўсіх аднолькавае! — ра-

(Працяг на стар. 4)

ЯКІЯ МЫ ЛЮДЗІ

Калі заблудзіў, вярніся

Зіма. Лёдам скавала рэчкі лянівыя. Снегам поле роўненька замяло. Белая плёнка аддзяліла зямлю ад неба, аж вецер любуецца. Цяпер ніхто перад ім нідзе не дзенецца і бяда таму, у каго тонкая шкура. Людзі нейк разгублена таўкуцца па вуліцы і часам кажуць:

— Гляньце, снег сыпнуў, дык парадак зрабіўся, як у казармах перад інспекцыяй генерала.

— Як перад святам якім у двары каралеўскім.

— А ці вы не падумалі, людцы добрыя, што гэта яго вялікасць Мароз рашыў праверыць на белым экране, у каго душа чорная? — пытаўся нейкі жартаўнік.

Дзіўна, чаму людзі ўсялякі парадак прывыклі лічыць здарэннем выпадковым? А марозу навошта ведаць, чаму ў каго душа чорная? Гэтым, бадай, самі людзі павінны цікавіцца. Толькі каму гэта ў галаве? А можа, каб заахвоціць іншых, мы зробім пачатак? Зазірнем у адну душу або ў другую, паглядзім, ці ўсе мы бязгрэшны. Ад каго ж тады пачынаць будзем? Можа ад дзяцей? Яны сёння ў цэнтры ўвагі. Дзеля іх нават міжнародны год дзіцяці прыдумалі. Ім у будучым ажыццяўляць тое, чаго мы не паспеем або не здолеем здзейсніць сёння.

Вось зімовая марозная раніца. Сябры Коля і Пеця бягуць у школу. Дзеці любяць зіму. Калі пачне ісці снег, многія ў думках усміхаюцца да вялізных гурбаў, да непраходных дарог (асабліва тых, якія вядуць у школу). Усе чакаюць большых прыгод і незвычайных здарэнняў. Коля і Пеця таксама, відаць, любіцелі вясёлых здарэнняў. Ледзь выйшлі з дому і ўжо бачаць магчымасць павесяліцца. На снезе стаіць варона. Ад холаду аж прысела, апусціўшы крылы. Нерухома глядзіць некуды ў далеч, бадай, думае, дзе знайсці што-небудзь з'есці.

— Патрымай ранец, — ціха кажа Пеця, — калі зловім, паляціць у неба з грузам.

— А што прычэпіш? — пытаецца Коля.

— Што-небудзь. Тваю вушатую шапку, — адказвае Пеця і ціхенька набліжаецца ззаду да вароны.

— Табе толькі варон і лавіць, — з'едліва смяецца Коля.

— Разумны. Трэба было дапамагчы, тады і было б з чаго пасмяяцца. Помніш, як Вінцукоў сабака з паленам па вуліцы пёрся? Чуць хваста сабе не адарваў.

— Помню. Нават і тое, як ты тады дамоў спяшыў, каб Вінцуку ў рукі не папасці.

— Вось дык памяць! А не забыўся, як сам да дырэктара з бацькам хадзіў за коціка, якім у „мяч“ з Воўкам ігралі?

— Я затое кажухоў з школьнай разбіральні нікому не рэзаў. А ты...

Багатыя біяграфіі! Адкуль яны такія бяруцца?

— Мой брат — сапраўдны герой, — хваліцца Пеця. — Ведаеш, аб чым ён з сябрам гаварыў? Раз пытаецца сябрука: „Ты як любіш забіваць?“ „Стрэлам. Больш спартыўна“, — адказвае той. „А я нажом. Люблю зблізка глядзець, як дурні паміраюць“.

Са школы вярталіся яшчэ ў лепшым настроі. Пачаліся ж святочныя канікулы. Настаўнікі адпачнуць ад дзяцей. А дзеці? Можа яны дома іншыя, больш паслухмяныя пад вокам бацькоўскім.

Надвячоркам Пеця з бацькам па ёлку на машыне за горад выбраліся. На нейкай вуліцы, адкуль ні вазьміся, чорны кот хацеў дарогу перабегчы. Бацька брыдка вылаяўся, даў газу, машына ірванула ўперад. Але кот прамецца матануў у нейкі пад'езд. Бацька і сын весела зарагаталі.

— Ну, свалата, другі раз не ўцячэш. Дам я табе дарогу замінаць, — мармытаў узбуджана бацька.

Калі былі на месцы і падбіралі адпаведнае дрэўца, Пеця пацікавіўся:

— Тата, гэта ўжо лес, ці гарадскі парк яшчэ?

— Ды цішэй ты, ёлупень! Табе якая розніца, дзе якое ламачча расце? А мне бензін дарма даюць?

Калі дома потым расказалі пра ката на дарозе, Пеціна сястра пажартавала:

— Вы глядзіце, у Куццю ўсе звяры чалавечым голасам гавораць. Кот даняе ў міліцыю пра вашы ўчынкі, тады смешна не будзе.

(Працяг на стар. 4)

(Працяг са стар. 3)

Калі заблудзіў, вярніся

— Вось разумніца якая! Гэта на тое я табе вышэйшую адукацыю даваў, каб ты тут пра забабоны лекцыю мне можа чытала?

— Пакінь ты, бацька, гэтага выродка, — адазвалася маці з кухні. — Ты ведаеш, што яна, праўдалюбная, сёння зрабіла? Суседу сказала, што гэта дырэктараў малец на ягонай машыне цаглінай непрыстойныя словы пісаў. Вы гэта чулі? Такое казаць супраць свайго дырэктара!

Ну, хопіць чужымі сямейнымі справамі займацца. І так вядома, што калі сцямнее, Пеця будзе яшчэ бацьку дапамагаць з суседавай машыны бензін „падбіраць". А за святочным сталом за здароўе таты і мамы чарку або і другую вып'е. Калі спаць ляжа, будзе яму сніцца, што і ён герой, якому ўсё лёгка ўдаецца, а галоўнае, што ўсе яго баяцца.

(Усё, што тут напісана — праўдзівае. Прыдуманы толькі імёны).

Якія мы людзі? Дрэнныя, дурныя? Што ж, розныя бываюць. Толькі ў большасці яны дрэнна выхаваныя і дужа выгодныя. А на пытанне гэта адказваюць напісаныя кнігі. Пра гэта гаворыцца ў песнях, у казках, у радыё і кіно. І хто спрабаваў сярод герояў нязлічаных мастацкіх твораў знайсці сябе? Пашукаць у іх свае заганы. На жаль, мы ўмеем бачыць заганы толькі ў нашых суседзяў. Якія мы тады быць павінны? Адкажам: добрыя, разумныя. Ці быць добрымі і разумнымі вельмі цяжка? Відаць, цяжка, калі чалавечая грамадскасць цэлыя тысячагоддзі без большага поспеху шукае спосабу, як вызваліць чалавека ад усялякага няшчасця, прычынай якога бывае сам чалавек. А можа перш трэба адказаць на іншае пытанне: чаму мы такія малачалавечныя? На гэтае пытанне нават вучоныя не заўсёды адказ знаходзяць. А гэта пытанне дужа важнае. Калі мы не зможам адказаць, чаму ў нас душы „чорныя", мы не будзем ведаць, што рабіць, каб яны змяніліся. Тут ніякая вера, ніякая ідэалогія нічога не дапаможа, таму хаця В. Петручук і прапануе, каб праблему разглядаць без „філасофіі", я лічу, што павінны ўключыцца ў гэту дыскусію ўсе: людзі простыя і вучоныя, а галоўнае тыя, якія добра ведаюць душу чалавечую і матывы людскіх паводзін. Хай яны скажуць, як выкараніць з чалавека зайздрасць, фальш, нянавісць, хціўасць, нецярпімасць і іншыя прыкметы, якія ў нашым цывілізаваным грамадстве не павінны мець месца. Пра гэта многа могуць сказаць педагогі і псіхолагі. Хіба напішуць?

Па-мойму, дыскусію „Якія мы людзі" варта пашырыць. Нядаўна кончыўся „Міжнародны год дзіцяці". Варта, каб усе даведаліся не толькі пра тое, колькі дзяржава затраціла на гэта грошай, але якую карысць гэтыя грошы далі кожнаму дзіцяці ў нашай краіне і за межамі. Чакае рэалізацыі праблема „выхавання грамадстваў для міру". Хіба мала сказаць „будзем выхоўваць". Трэба падумаць, як гэта здзейсніць. Ці можна, напрыклад, навучыць любіць мір цэлае грамадства, не злічаючы таго, што людзі, якія састаўляюць гэта грамадства, патрабуюць кожны іншага падыходу да іх? Многія людзі не любяць нікога, а ў адносінах між сабою не карыстаюцца ніякімі правіламі выхавання, толькі жаданнем асабістай карысці. Па-мойму, выхаванне павінна пачынацца ад прывівання кожнаму паасобнаму чалавеку ад калыскі любві да ўсяго акружаючага. Да прыроды, да людзей, да справядлівасці. Вядома, выхаванне — работа цяжкая, адказная і складаная. Як, напрыклад, пераканаць чалавека, каб ён быў добры, калі навокал ашукваюць?! Крадуць і прыдумваюць сабе розныя прывілеі? Як навучыць дзіця не гаварыць брыдкія словы, калі яно чуе гэтыя словы і на вуліцы, і дома, і нават у школе?! А слова ў адносінах між людзьмі гэта таксама важная справа. На жаль, мала яму ўдзяляецца ўвагі. Што ж, трэба было б пачаць цэлае наша выхаванне амаль ад пачатку. А ці не варта? Часам карысней, калі блудзіш, вярнуцца да пачатку дарогі, чым наўздагад круціцца па бездарожжы?

Анатоль Маўчун

Увага. У папярэднім нумары пад гэтай рубрыкай быў фельетон „Дабраныя". Паведамляем зацікаўленым, што не датычыць ён вёскі Стары Корнін.

ЯК БЫЛО і ЯК БУДЗЕ?

У Беластоцкім ваяводстве дзейнічае 213 клубаў прэсы і кніжкі, з гэтага ліку 30 клубаў у мясцовасцях, якія з'яўляюцца сядзібамі гмінных партыйных і адміністрацыйных улад (усіх гмінаў 49). У сямі клубах „Рух" існуюць навукова-метадычныя кабінеты гмінных асяродкаў ідэйна-выхаваўчай работы (ГОПІВ). У клубах РСВ дзейнічае 117 аматарскіх мастацкіх калектываў, у тым ліку значная колькасць рэгіянальных і фальклорных, а таксама 190 гурткоў зацікаўленняў. Пры клубах вядуць сваю дзейнасць 123 спартыўныя каманды. Зараз усе клубы „Рух" маюць тэлевізары, 103 з іх магнітафоны, 2 — абсталяванне для дыскатэкі (у Саколлі і Райску). У 101 клуб „Рух" пераведзены бібліятэчныя пункты (у 1978 годзе ў клубах дзейнічала 95 бібліятэчных пунктаў). У мінулым годзе ў клубах „Рух" адбылося каля 200 сустрэч з пісьменнікамі (у тым ліку таксама „белавежцамі"), журналістамі (у тым ліку журналістамі „Нівы") і акцёрамі беластоцкага тэатра, Беластоцкая філармонія выступіла з 30 канцэртамі.

У бягучым годзе ў клубы будзе паступаць новая мэбля, якую пачала выпускаць фабрыка РСВ „Прэса-Кніжка-Рух" у Новым Месце Любаўскім. Будзе яна больш функцыянальная і лепшая (такія ўжо зараз патрабаванні). У малых вёсках ліквідуюцца школы. І якраз тут клубы з'яўляюцца адзінымі асяродкамі культурнага жыцця.

У бягучым годзе клубы РСВ атрымаюць актуальныя камплекты газет і часопісаў. У іх будуць арганізаваны выстаўкі плакатаў, фотагазет, сервізаў ЦАФ і ВАФ. У вялікіх па плошчы культурных пляцоўках арганізатары будуць наладжваць тэатральныя спектаклі, музычныя канцэрты, сустрэчы з літаратарамі і журналістамі.

Кіраўніцтва Выдавецкай рабочай спулдзельні „Прэса-Кніжка-Рух" намерана арганізаваць пры клубах цэнтры ідэйна-выхаваўчай працы. Усе яны атрымаюць навейшую аўдыя-візуальную тэхніку, у тым ліку кінаапараты і магнітафоны. А з часам відэакасеты, грампласцінкі.

У праграме дзейнасці на бліжэйшыя гады прадбачваецца адкрыццё новых клубаў „Рух" перш за ўсё ў тых вёсках, у якіх актыўнае асяроддзе, дзе працуюць аматарскія харавыя або тэатральныя калектывы. Клубы ў такіх асяроддзях будуць базай для гэтага роду дзейнасці. Для іх будуць адведзены прасторныя памяшканні. Атрымаюць яны новыя камплекты мэблі (у тым ліку нават мяккія крэслы, рэгалы), усялякія настольныя ігры, больш чымсьці дагэтуль кніжак і газет ды рознае іншае светліцовае аснашчэнне. Больш клубаў атрымае каляровыя тэлевізары, касетныя магнітафоны, стэрэафанічныя радыёпрыёмнікі і навейшыя экземпляры праігрывацеляў. Будуць створаны добрыя ўмовы працы для фотааматараў. Яны змогуць карыстацца клубнымі фотаапаратамі і іншымі прыладамі для фатаграфавання і праяўлення плёнкі.

Я. Целушэцкі

СПЫНІЦЕСЯ, ХЛОПЦЫ!

Разгарэлася спрэчка паміж яшабуршцамі і дзядзькаквасаўцамі. Хто з іх мае рацыю? Адны і другія. Бо праўда, як заўсёды, ляжыць дзесьці пасярэдзіне.

Найбольшым закідам яшабуршцам з'яўляецца тое, што яны адарваліся ад свайго. Іх паэзія зусім незразумелая народу. А калі так, то начарта яе пісаць, друкаваць і мазоліць нам вочы?!. Ну што ж, аргументы моцныя — вельмі не добра, калі мы становімся незразумелымі свайму народу. Але, з другога боку, калі будзем трымацца толькі старых форм, хаця і класічных, то ніколі не пазнаем новых. А знаць іх трэба, бо само жыццё змяняецца, прымае штораз новыя формы. Дапусцім, традыцыйныя формы ў паэзіі пакуль што яшчэ найлепшыя, але могуць з часам і яны ўстарэць — гэта па-першае. Па-другое, можна ж сучасную паэзію назваць творчым эксперыментам, а, як вядома, эксперымент заўсёды патрэбны, бо без эксперыменту не можа быць прагрэсу. Толькі той знаходзіць, хто шукае. І, па-трэцяе, чаму менавіта мы, беларусы, заўсёды мусім быць апошнімі?! Ва ўсіх сучасных літаратурах ёсць такая паэзія і ніхто з гэтага поваду не крычыць „гвалт!", а мы раскрычаліся. Няхай, напрыклад, Віктар Швед і яму падобныя страчаць свае вершы традыцыйным спосабам, а іншыя „белавежцы" няхай сабе паяшабурствуюць. Мы на гэтым толькі выйграем. А калі ў каго ўжо вельмі язык чэшацца да крытыкі, то няхай скрытыкуе іх, але рабіце гэта інтэлігентней. Бо такое, напрыклад, сцвярджэнне, што трэба нам пісаць, як Колас і Пушкін пісалі, гэта не аргумент у крытыцы. Вельмі нядобра, калі ў літаратуры хто сам паўтараецца ці каго паўтарае. Адным з важнейшых кампанентаў добрай паэзіі і прозы і ёсць яе арыгінальнасць. Зрэшты, Колас таксама не адразу стаў Коласам, Пушкін Пушкіным, а класікі класікамі. Каб стацца імі, яны вымушаны былі прайсці не малую і нялёгкую дарогу. Іх таксама ў свой час многія не разумелі, а іх геніяльную творчасць бралі ў штыкі.

Паэзію Я. Коласа востра крытыкавалі не толькі якіясьці другарадныя, дзяр-

(Працяг на стар. 7)

(Працяг са стар. 3)

ТОЛЬКІ ЎВЕРХ!

шуча заявіў сакратар. — І я на вас гневаюся, падвялі вы мяне.

Я насцярожана наставіў вушы.

— Вы ж у нас радным у гміне.

— Ну, але ў апошні час шмат хварэў, дыск саскочыў, варухнуцца не мог, — гавару я сакратару.

— Хвароба хваробай, а грамадская праца зусім што іншае, — кажа сакратар. — Абяцалі вы мне, што сялянскую суполку абсталюеце, абору сучасную будаваць будзеце...

— Я ўжо стары... — паспрабаваў я апраўдвацца.

— А цяпер выбары...

— Лепш каго маладшага, — паспяшала мне на дапамогу мая Палашка.

— Менавіта, што вы сказалі б пра гэтага вашага актывіста з гуртка Саюза сацыялістычнай польскай моладзі?

— Ага, пра Толіка Парасчынага? Талковы хлопец. Авечкамі заняўся. Ужо сто штук адных толькі матак мае. Смела пнецца ўверх, як тыя, што ў Гімалаях. Ну, за яго здароўе!

Максім Нурэцкі

ЛІТАРАТУРНАЯ СУСТРЭЧА З ЯНАМ ЧЫКВІНЫМ У БЕЛЬСКУ

І зноў бяльчане мелі магчымасць сустрэцца з вядомым паэтам. 12 лютага 1980 года ў Бельскі дом культуры прыехаў Ян Чыквін. Пачалося ад цікавага выступлення аўтара. Што значыць літаратура, праблемы сучаснай паэзіі, яе формы — вось некаторыя пытанні, якія паставіў паэт. Гэта быў займальны ўрок для любіцеляў літаратуры. Выйшла тут на яву вялікая эрудыцыя паэта, яго вопыт у галіне літаратуры і мастацтва.

Пасля прэзентацыі трох паэтычных зборнікаў Я. Чыквіна — „Іду", „Святая студня", „Неспакой", а таксама некаторых вершаў у перакладзе на польскую мову, разгарнулася шырокая дыскусія паміж аўтарам і слухачамі, якіх прыйшло шмат на гэтую сустрэчу. Выступіла тут кантраверсійнасць у поглядах прысутных, яна асабліва датычыла форм маладой паэзіі.

Цяжка было б у кароткім аглядзе прывесці ўсе цікавыя і вартасныя пункты гэтых амаль трохгадзінных спрэчак.

Несумненна, добра, што прыехаў да нас, у Бельск, таленавіты паэт, якім з'яўляецца Ян Чыквін.

Надзея Артымовіч

...у Міхалоўскай гміне ў 1978 годзе фінансавую дапамогу для найбольш патрабуючых атрымала 214 асоб на суму 860 тысяч злотых і ў 1979 годзе — 276 асоб.

...у Сакольскай гміне ў апошнія два гады заснаваліся 73 спецыялістычныя гаспадаркі і 3 сялянскія вытворчыя калектывы. Цяпер ёсць 117 спецыялістычных гаспадарак і 51 землеробчы вытворчы калектыў.

Некалі было тут шумна. Настане пара абедаць — і наўкола стала збіраецца ўся васьміасабовая сям'я. Мільгаюць лыжкі. Хаця і не багата, хаця і з супольнай міскі і кожны стараецца ўхапіць лепшы кусочак, дык было прыемна і радасна. Хату запаўняў вясёлы гоман дзетвары, ля печы ўвіхалася жонка. Пахла свежым хлебам. Усе былі дома. Дзе яны? Дзе тыя шчаслівыя хвіліны? Часамі загледзіцца ў кут, і, здаецца, бачыць, бачыць усё тое, што аднеслі ў даль хвалі жыцця. І прыліў успамінаў шчаслівым казытаннем запаўняе бацькоўскае сэрца. Але замычыць карова, забурчыць на вуліцы машына — і адноўку вяртаецца бязлітасная рэчаіснасць, зноў адзін у сценах пустой хаты. Чаканне... Калі ўсе з'едуцца, калі сядуць, як некалі, вакол стала? Ці ўсе? Няма ўжо жонкі, загінуў старэйшы сын Іван. Прагаліны... Шчэрбіны ад жыцця.

Іванюку Дзянісу пайшоў ужо восьмы дзесятак. Нарадзіўся ў 1909 годзе ў Піліпках, што ў Бельскай гміне. У бацькоў было іх шасцёра — дзве дачкі і чатыры сыны. Гаспадарылі на шасці гектарах. У 1913 годзе памёр бацька. Вёска была ўжо часткова знішчана. У 1912 годзе быў тут вялікі пажар. Не давялося надобра адбудаваць, бо пачалі памалу пагаворваць аб вайне. Рыхтаваліся ў бежанства. У Піліпках не засталося нікога, хто выехаў, іншыя пасяліліся ў навакольных вёсках. Вёска ў першую вайну была поўнасцю спалена. Іванюкі выехалі ў 1914 годзе. Ехалі коньмі — Ялоўка, Ваўкавыск, Слонім, Мінск і спыніліся ў Новачаркаскім раёне. Вярнуліся назад у лістападзе 1919 года. Не вярнуўся толькі брат, які служыў мараком і загінуў. З вёскі не засталося нічога. Кругом толькі трава, кустарнікі ды бярэзіна. Трэба было карчаваць. Не было дзе жыць. Пераехалі ў Чыжы да сястры, якая выйшла туды замуж.

БУТ У АГНІ

Над уласнай магілай

Чэрвеньскае сонца пражыла проста невыносліва. Былі ж гэта найдаўжэйшыя дні года, калі нашы продкі святкавалі Купалле, праводзячы час на супольных гульнях і спевах.

Вось і наладзілі нам гітлераўцы сваю крывавую гульню. Адзін з іх стаяў над рэчкай Шысяй, што цячэ між Крупіцкімі хутарамі. Стаяў і пазяхаў, злосны, што якраз яму загадалі сцерагчы нейкіх там камуністаў ці яўрэяў. Ахвотна пацягнуў бы па іх са свайго аўтамата і пайшоў бы на абед, далучыўся б да кампаніі сваіх камратаў. Гэта ж тыя, што ляжаць ля яго ног, над гатовай ужо магілай, **унтэрменшы**, людзі ніжэйшай, непаўнавартаснай расы, прыгаворанай на знішчэнне.

Аляксандр Панасюк, селянін з суседняй вёскі Слохі Аннапольскія, якія ўжо дагаралі, ляжаў, раскрыжаваўшы рукі. З носам у траве, з галавой на сонцы. Трава шчыгатала яму твар, а сонца бязлітасна пякло. Задыхаўся. Хацелася піць. Глытаў каплі ўласнага поту, адчуваў агідны, салоны смак...

А думкі кружыліся ў такт прыспешанага рытму яго сэрца: *„Дзе я?"* Ведаў, што загналі яго на Крупіцкія хутары, недзе за вёску Клекатова. Але навошта? І гэтая свежая яма! Не бачыў яе, бо не мог падняць галавы. Толькі пахам чуў свежы пясок, пасечаную лапатай траву, узварушаны тарфянік, а ўсё гэта разам складалася на адно невыносліва балючае слова: **магіла.** „Мая магіла!" Каб не думаць, каб скараціць час чакання, пачаў шаптаць вядомыя з дзяцінства малітвы. Нават правёў маланкавы агляд свайго жыцця: не, вялікія грахі не прыгняталі яму сумлення. Жыў, як тысячы іншых сялян. Нікога наўмысна не пакрыўдзіў, чужым дабром не ўзбагаціўся. Дык за што яны яго? — зноў вярталася назойлівая думка.

— Божа мой, памілуй мяне, грэшнага! — нечакана адазваўся ўголас. Голас быў перапоўнены болем і крыўдай, болей падобны да стогну і піску, чымсьці да ўрачыстай просьбы.

— Руэ! — адказаў яму гітлераўскі салдат. Вядома, селянін не зразумеў, што гэта абазначае загад, каб быць спакойным, а толькі ўспрыняў сам харкатлівы крык. І пачуў, што вартаўнік мацней ухапіўся за свой аўтамат і, напэўна, цэліцца ў яго. Тады мацней зарыўся носам у траву і паспрабаваў паўстрымаць хаця на хвіліну дыханне. Толькі сэрца па-даўнейшаму тыкатала яму ў грудзях, як паравоз на рэйках.

Яго суседзі не давалі знаку жыцця.

„Хто яны? Ці жывуць яшчэ?" — падумаў.

Як даведацца? Калі жывуць, дык можа і яму яшчэ не выбіла апошняя хвіліна... Але хто тады і каму выкапаў свежую гэтую яму?

Замест адказу на гэтыя пытанні, пачуў цяжкія салдацкія крокі. Хтосьці ботам балюча штурхнуў яго ў бок і штосьці загаварыў па-нямецку, з чаго дзядзька Аляксандр зразумеў адно слова: *„комхэр"*, значыць, *„ідзі сюды"*. Сарваўся на дрыжачыя ногі і тут жа трывожная думка падрэзала яго зноў: *„Значыць, канец!"*

Абсунуўся на калені, хуценька аж тройчы перахрысціўся і, працягнуўшы рукі да гітлераўца, адчаяна, амаль шалёна закрычаў:

— Не! Пане — не! У мяне дзеці!

У адказ зноў пачуў гэтае ж *„комхэр"* і гітлеравец, адпіхнуўшы яго ад сябе аўтаматам, галавой паказаў у той бок, дзе знаходзіўся штаб.

— Там, куды мяне загналі, — успамінае дзядзька Аляксандр, — знаходзіла-

(Працяг на стар. 6)

ЗАГЛЯДАЮЧЫ НАПЕРАД

Адносна неажарэбленай кабылы і п'яніцы з дзіркай у сэрцы. Свісёк піша: „Удзень месца не знайду нідзе". Я адказваю: „Мусіць, яшчэ кабыла не ажарабілася". А мой крытык дацінае: недарэчнае. А з майго пункту гледжання якраз дарэчы. Калі нехта наробіць сабе непатрэбных клопатаў і потым скардзіцца, што не можа знайсці месца, то ў нас строяць такому належнае месцайка па ажарэбленай кабыле (таксама непатрэбнае, як і яго бяда). Ці ж гэта не народная мудрасць?

Наконт п'яніцы з дзіркай у сэрцы, дык Дваракоўскі дапусціў нетактоўнасць, зняважыў ні ў чым не вінаватага селяніна, майго суседа Алеся, асаблівую звычку якога (плача ў п'яным выглядзе) я прывёў для прыкладу. Як вядома, спіртное ўжываюць не толькі аматары гэтага напітку, г. зн. п'яніцы, але часта і густа ўпіваюцца людзі паважныя, разважныя і зусім не прыхільнікі гары. П'юць яе дзеля традыцыйных звычаяў, якія з даўных-даўна закараніліся ў нашай нацыі. П'юць яе, бо мусяць піць, а не з цягі да піцця. Такім з'яўляецца і мой сусед Алесь, якому Дваракоўскі прышпіліў латку п'яніцы. Незаслужана.

Намагаючыся абхляпаць мяне, мой крытык прыляпаў мне не мною сказанае: „Дзядзька Квас даказвае, што яны (паэты) абзываюцца Пушкінымі, геніямі, арламі". Як амін у пацеры, ніхто з усёй масы чытачоў маёй палоскі не пацвердзіць гэтай недарэчнай інсінуацыі. Я іх (як і яны мяне) ніколі не бачыў ні зблізка ні здалёк, не чуў і голасу. Гэта ж не мае словы. Гэта сказаў Дзед Кастусь, які з усімі моднымі паэтамі добра знаёмы, калі хоча, тады і сустракаецца з імі, усе іхнія лаянкі чуе, а то нейкага недарэку і адлупцуе. Збытаць Дзеда з Дзядзькам!

Таксама ніхто не пацвердзіць, што я абзываў усіх паэтаў Моськамі. А ратуй мяне Боaccess Божанька, злітуйся, не дай прапасці! А што дзеля параўнання геніяльнага Пушкіна з творчасцю сучасных моднікаў скарыстаўся я байкай Крылова, дык на гэтым стаю нязменна.

Іншы закід Дваракоўскага. Быццам я зняважыў Бандарука, абазваўшы яго язычнікам. То ж паэт у сваім вершы прысвоіў сабе такое званне, сам выказаў: Я язычнік. Што я, бы добры дурань, пацвердзіў. І астаўся вінаватым. Тут прызадумацца варта: над далікатэсным абыходжаннем з высокай сферай. Скажам так: няма нічога сталага ў свеце (як кажа навука і закон прыроды). Не сталым можа аказацца і светапогляд кожнага з нас. Калі зменіцца ён нядаўна ў Дзеда Кастуся, можа па нейкім часе змяніцца і ў Дваракоўскага. Можа і не, але дапусцім. Дапусціма і сустрэча нядаўніх ворагаў у палеміцы, а ўрэшце і аднадумцаў. Сённяшняя спрэчка, насычаная нянавісцю, дзякуючы спеласці стане дробязным эпізодам. Пры традыцыйнай чарцы ў сяброўскай размове (аж да сардэчнай чуласці) выкажацца Дваракоўскі: „Што было, з вадой сплыло. Дурань я быў тады, Дзядзька Квас, што так абрабіў вас, ой дурань!"

А я ўжо і сёння думаю, як рэагаваць на падобнае сардэчнае выказванне. Апёкся ж ужо раз, пацвярджаючы Бандаруковы словы. Як дагадзіць новаспечанаму сябруку, не правадіць у тара-тары сяброўства? Прамаўчаць? Не ў маёй натуры. Ды і падазрона. Спрачацца: няпраўда, маўляў, разумна рабіў, што мяне перад усім светам абрабіў, — таксама не падыходзіць. Як не круці, мус памерці. Які ж можа быць гнеў, як я з не меншай чуласцю пацвярджаю яго прызнанне, скажу: бо і дурань, Уладзік, шчэ і які, завеўваны дурань!

Што будзе? Няўжо ў канцы XX стагоддзя нармальная з'ява — Гогалеўскія іваны ніківаравічы?

Пажывем — пабачым.

Дзядзька Квас

Разведка ГАСПАДАРНАСЦІ

ТУТ ПАГРАЖАЕ НЕБЯСПЕКА!

У Гайнаўцы, на вул. Мар'яна Бучка, знаходзіцца самаабслуговы бар. Бар — як бар. І чыста наогул, і абслуга мілая, і паесці можна нават нядрэнна, але адно... Госць я там часты — як толькі ў Гайнаўцы, дык і зайду: кормяць добра. Але заўсёды паўтараецца адзін і той жа абразок: як адчыніш дзверы, так і глядзі, каб нехта нагі не падставіў, або нейкі п'яны шчупаком не кінуўся. Так яно тут ёсць. Часамі можна нават на бутэльцы ад віна перакінуцца. Як уваходзіш у бар, як правіла, з правага боку, там, дзе найменш відаць, выпіўка ідзе, хаця піць тут не дазваляецца. Быў я тут апошні раз 12 лютага. Недзе палова адзінаццатай, а ўжо дзве бутэлькі аб падлогу бразнулі і адна шклянка самагубствам паконьчыла. Трэба прыбраць за п'яніцамі... А што, каб так кавалак шкла адскочыў ды ў твар каму ці ў вока ўрэзаў?! Сюды ж і дзеці прыходзяць — глядзяць ды і слухаюць тую вулічную мастацкую самадзейнасць, якой хоць адбаўляй. Можа тады ля вывескі дадаць: „Тут пагражае небяспека!" Не ўваходзілі б сюды кліенты так надзейна. **(мш)**

Толькі скнара і лянівы не выпісвае „Ніву"

ДУБРОЎСКАЯ ДЭМАГРАФІЯ

Як паінфармаваў нас начальнік горада і гміны мгр Уладзіслаў Сокул — у Дуброўскай гміне і горадзе пражывае 14 тысяч асоб (дадзеныя на 10 студзеня бягучага года). Па колькасці жыхароў гэта адна з большых гмінаў. У горадзе налічваецца 4907 асоб, у тым ліку больш жанчын, чым мужчын — на 290. На працягу мінулага года лік жыхароў Дуброва павялічыўся на 186 асоб.

Найбольшымі вёскамі ў Дуброўскай гміне з'яўляюцца: Каменная Старая, якая налічвае 559 жыхароў, Рашкоўцы — 445 жыхароў, Лазовае — 418, Востраў — 404, Няросна — 392, Грабяні — 378, Градзішчаны — 377, Гарасімавічы — 359, Багны — 276 і Круглае — 271 жыхар.

У 1979 годзе пажаніліся 128 пар, найбольш у чэрвені — 15 пар. У тым жа годзе нарадзілася 476 дзяцей. Бацькі давалі ім пераважна наступныя імёны: для дзяўчынак — Рэната, Івона і Кацярына і для хлопчыкаў — Войцех, Тамаш і Кшыштоф. **(яц)**

На роднай зямлі. У гэтым доміку ў Васількове захавалася нешта з паважнай задуменнасці, уласцівай тым мястэчкам Беласточчыны, што маюць багатую гісторыю. Фота М. Гайдука.

— От, так там супольна і гаспадарылі. То дзядзьку хадзіў памагаць у Лянева, то ў швагра. А вось якое аднойчы было са мною здарэнне, — пачынае расказваць. — Засядзеўся я неяк аднаго разу ў Ляневе аж да поўначы. Снежань. Ноч цёмная. Іду, вецер свішча. Падыходжу да могільніка і чую: нехта ідзе. Людзей тады мала было — на цэлыя Чыжы ўсяго толькі сем'яў сем ці восем. Прысеў і слухаю. Здаецца не чалавек гэта, зацяжка ступае. Жвывёлу хутчэй нагадвае. Ну, думаю, няйначай, як нешта страшнае. Прыглядаюся: конь. Падыходжу — не ўцякае. Сядаць ці не? Як нейкае ліхое, дык завязе невядома куды. А, думаю, і ўскочыў. Прыпёр я ў Чыжы, а на цэлую вёску ўсяго толькі пяць коней было, і са шваграм у хлеў загналі. А ён жа з Клейнік так ішоў. То чалавек тады мне пуд жыта даў за тое, што злавіў.

Ажаніўся. У 1922 годзе забралі ў войска ў Вільна. Але па просьбе маці, якая засталася з рэштай сям'і, у 1923 годзе звольнілі. І ў тым жа годзе пераехалі яны ў Піліпкі. Дзядзька падарыў шпіхерык, які пачаў служыць ім за хату. Надобра пабудаваліся толькі ў 1929 годзе. Цесць даў каня. Можна ўжо было неяк гаспадарыць. Гаспадарылі нядрэнна.

У 1939 годзе прыйшла савецкая ўлада. У Клейніках было сельпо, а тут у ПілІпках філіял. Быў невялікі ларок. І Дзяніс Іванюк быў у актыве. Быў ён таксама дэпутатам. Потым пачалася вайна. За Дзянісам сачылі. А тут у вёску прыйшло некалькі савецкіх салдат. Трэба было скрываць. Ён ведаў, што ў яго могуць шукаць, дык папрасіў брата. Там яны начавалі. Насіў ім ежу.

— Адзін, памятаю, Алёша зваўся, — прыпамінае. — Дык ён з маім Іванам вельмі дружыў. На гармоніку вучыў яго іграць. Ой, як іграў! А другі — Канстанцін Іванавіч Матвеец. З гэтым па сённяшні дзень кантакт утрымоўваем. Тры разы ўжо сюды прыязджаў.

Потым яны звязаліся з партызанамі і пайшлі да іх. Дапамагаў. Давозіў прадукты, вопратку.

— Прыйдуць, бывала, ноччу, скажуць што ім трэба, і на другую ноч вязу ў дамоўленае месца. Аднойчы, — пачынае расказваць, — прыйшоў Алёша і кажа, што ім многа бінтоў трэба. А адкуль іх узяць, думаю? Дык я, не гаворачы жонцы, каб не палохаць, бялізну з сундука — і павёз. Парвуць і будуць бінты.

У канцы 1941 года старэйшага сына Івана забралі на работы ў Германію. Уцёк. Злавілі каля Астралэнкі. Папаў у карны лагер, а потым зноў да таго самага гаспадара адаслалі. Часамі іх вывозілі капаць акопы. Дагаварыліся з адным сябрам і ўцяклі праз лінію фронту. Далей ужо ішоў з Савецкай Арміяй. Праз два тыдні яго паранілі. Потым паранілі другі раз. І гэтая рана была смяротная.

— Памятаю, яшчэ напісаў пісьмо, — вымае лісток. — „Прабачце, тата. Людзі гінуць, нібы мухі, але вы не сумуйце. Убачыцца нам ужо, бадай, не давядзецца". Загінуў недзе пад Кенігсбергам.

Адразу пасля вызвалення Дзяніса Іванюка выбралі солтысам. Быў ім восем з паловай год. Быў адначасова ад пачатку па 1968 год радным, спачатку ў Бельску, а потым у Пасынках і Зубаве, а таксама ў Пасынках старшынёй на рэферэндуме і выбарах. Быў у КПЗБ, а ад 1946 года з'яўляецца членам ПАРП.

У 1961 годзе памерла жонка. Дзеці ўжо дарослыя. Сямейныя. Параз'язджаліся.

У мінулым годзе здаў ён гаспадарку і зараз атрымоўвае рэнту. Не было каму працаваць. Застаўся адзін. Дзеці, праўда, прыязджаюць, наведваюць, але прыедуць і паедуць. У іх свае справы, сем'і.

Міхась Шаховіч
Фота аўтара

Дарагое Сэрцайка, я хаджу не з кавалерам, а з разведзеным і ў гэтым цэлая бяда. Яму 29 гадоў, а мне 24. Ходзім мы ўжо амаль год. Быў у мяне дома, бацькам падабаецца. Яны заўсёды ветліва яго прымалі. Але я затаіла перад імі тое, што ён разведзены. Баялася прызнацца. Але Сярожа хоча ўжо са мной жаніцца. І я вымушана была сказаць праўду. Нават тое, што ў яго ёсць з першай жонкай дзіця. Яно пры маці. Мама, пачуўшы гэтае, страшна знервавалася і не хоча нават слухаць аб нашым шлюбе. Бацька пахадзіў некалькі дзён нахмураны і яму прайшло. Ён вельмі Сярожу любіць. А да маці і доступу няма. Кажа: кінь яго, яшчэ знойдзеш не аднаго кавалера. А я ніякага не хачу, я Сярожу кахаю і хачу за яго выйсці замуж. Сэрцайка, ці разведзены чалавек мусіць быць ужо кепскім мужам?

Крыся з Бельшчыны

Крыся! Разведзены зусім не абазначае, што ўжо гэта чалавек дрэнны. Можа быць гэта чалавек найбольш талковы і поўнавартасны, якому проста не пашанцавала ў сямейных справах. Тое ж адносіцца і да жанчыны. І тыя людзі маюць поўнае права залажыць сям'ю другі раз. Толькі вось што. Сярожа з'яўляецца бацькам дзіцяці ад першай жонкі. І ты, выходзячы за яго, мусіш узяць гэта пад увагу. Дзіця ў нічым не вінаватае. Не адбірай яму бацьку, дазволь ім сустракацца.

✲

Міша з Бельшчыны! Ты няўважліва чытаеш „Ніву". Параду ў тваіх клопатах я давала ў „Ніве", № 6 (1250) ад 10 лютага 1980 года.

Сэрцайка

ВЕР-НЕ-ВЕР

Шаноўны пане Астролаг! Прыснілася мне, што ў маёй вёсцы стаіць велізарны залаты палац. Я хадзіла адна па цёмных велізарных пакоях. У адным з іх каралеўская сям'я абедала. Мяне таксама запрасілі за стол. Памятаю, што я вельмі многа ела. Пасля абеда я ўбачыла, што залаты палац зусім не з золата, а было там вельмі многа бруду і жывёльных адыходаў.

А яшчэ прыснілася мне, што ляцела, я ракетаю на Месяц. Месяц быў залацісты, я ляцела, як на дыване ў залатой смузе. За мною быў відаць блакітны зямны шар. Але на Месяцы было пуста, толькі стаялі яўрэйскія хаткі. Пасля спаткала яўрэяў, я хацела каб яны далі мне нейкую працу. Яны ж мне сказалі, што ані працы, ані кватэры не маюць. Сарамліва і неахвотна вярталася я на Зямлю.

Вельмі часта паўтараецца яшчэ мне сон, быццам я знаходжуся на вёсцы, але мушу вяртацца ў Беласток. І калі вяртаюся, вяртаюся найчасцей босая, цёмнай ноччу.

Шаноўны пане Астролаг! Гэтыя сны часта паўтараюцца і яны непрыемныя, так што я вельмі баюся, ці не прадвяшчаюць яны чаго дрэннага. Прашу вас вельмі ўсё выясніць мне, асабліва таму, што вашыя прадказванні спраўджаюцца.

Яніна з Беластока
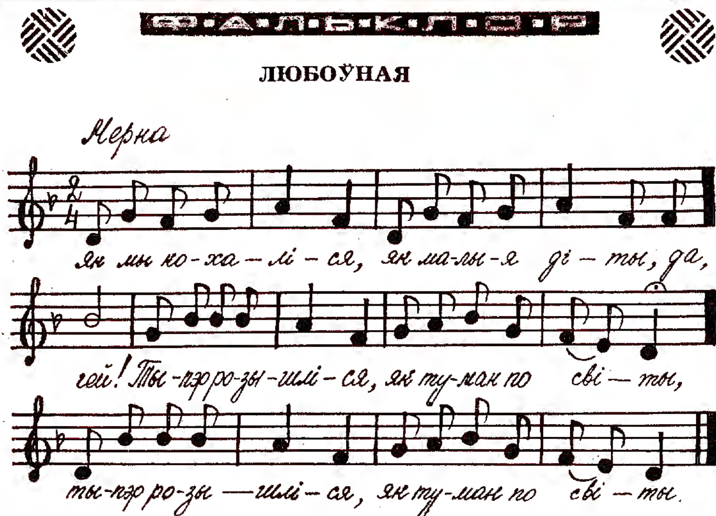
P.S Што абазначае слова „перамогі"? Вы тлумачылі, што цяляты абазначаюць „перамогі". Якое можа быць іншае, больш зразумелае значэнне гэтага слова?

Яніна! І я згаджаюся з табою, што сны не зусім добрыя. Першы сон твой, той у якім ты бачыла залаты палац, які ператварыўся пасля ў брудны і засмечаны, абазначаў бы, што нейкае знаёмства са знатнай асобай прынясе табе горыч і плёткі. А можа нават нейкую хваробу. Другі сон даволі фантастычны, але думаю, што навеяны ён тваімі жыццёвымі клопатамі. Што датычыць трэцяга сну, дык павінен я цябе пацешыць. Твой зварот з вёскі ў Беласток босай можа абазначаць нейкі грашовы прыбытак. Слова „перамога" (zwycięstwo) абазначае поспех у справах.

Астрон

ФАЛЬКЛОР

ЛЮБОЎНАЯ

Як мы кахаліся, як малыя діты,
да, гей!
Тыпэр розышліся, як туман по світы,
тыпэр розышліся, як туман по світы.
Туман розыйдэцця — дробны дожджык пойдэ,
да, гей!
З нашого кохання нычого нэ выйдэ,
з нашого кохання нычого нэ выйдэ.
З нашого кохання і з нашоі мукі,
да, гей!
Очы нэвыспаны, сэрцові нэспокуй,
очы нэвыспаны, сэрцові нэспокуй.

Ад Марыі Ахрымюк, 1931 г. нараджэння, вёска Вілінава гм. Мельнік, запісаў у лістападзе 1979 г. Мікалай Гайдук, мелодыю расшыфраваў Ян Бондар.

У нашай метраполіі. Камяніца ў стылі сецэсіі ў Беластоку на вул. Варшаўскай. Цяпер Музей рэвалюцыйнага руху.
Фота М. Гайдука.

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: Калі М. жаніўся, бацька зрабіў даравальны акт пляца і дома на карысць сына і нявесткі, пакідаючы сабе права пажыццёвага карыстання з часткі гэтага дома, у якой ён пражывае разам з жонкай. Нявестка не ладзіла з цёшчай і намаўляла мужа, каб ён пакінуў бацькоў і пераехаў у яе сям'ю. Муж не згадзіўся, і жонка, кінуўшы яго, перайшла да сваіх бацькоў і пагражае разводам. Ці ў выпадку разводу будзе яна мець права на дом і пляц?

АДКАЗ: Паколькі бацька дараваў пляц і дом сыну і нявестцы, з'яўляюцца яны супольнымі ўласнікамі і, калі б яны атрымалі развод, нявестка будзе мець права такое самае, як і яе муж. Аднак бацька мае магчымасць адклікаць даравальны акт з прычыны яркай няўдзячнасці нявесткі. Заява аб адкліканні даравальнага акту павінна быць у форме пісьма даручана нявестцы. Пасля гэтага пляц і дом стануць супольнай уласнасцю бацькі і сына. Зразумела, што калі б не толькі нявестка, але і сын праявіў адносна бацькі яркую няўдзячнасць, мог бы ён адклікаць даравальны акт адносна сына і нявесткі, а дом з пляцам былі б у гэтым выпадку ўласнасцю бацькі. Сам сын не мае ніякага спосабу, каб бараніцца перад патрабаваннямі яго жонкі адносна пляца і дома, бо не прыслугоўваюць яму большыя правы, чым яго жонцы.

Куток практычных ведаў

МОДА ДЛЯ ПРЫГОЖЫХ НОГ

Калі ўважліва прыгледзецца да сцэны моды, можна заўважыць важную дробязь: з жаночымі панчохамі ў апошні час **нешта дзеецца.** Больш таго: яны знаходзяцца, бадай, у цэнтры ўвагі жаночай вопраткі. Узнікла, такім чынам, цалкам новая мода на панчохі, поўная шыку і фантазіі, мода, якой даўно не было. Панчохі (ці райстопы) у кропкі, з кветачкамі, залатыя, сярэбраныя — меняцца ўсімі колерамі. Асабліва любяць іх маладыя жанчыны. Сённяшні наш здымак узяты з папулярнага заходненямецкага журнала моды „Бурда". Спадзяемся, што панчохі з такой чароўнай ружачкай на вечар неўзабаве апранем і мы.

Сяброўка

(Працяг са стар. 5)

ся вельмі многа гітлераўскіх афіцэраў...

Адзін з іх гаварыў на польскай мове і ён пачаў падрабязна распытваць селяніна.

— Пра ўсё пытаў, — кажа Панасюк. — Дзе рускія знаходзяцца, калі гэтыя бункеры ў нас будавалі, колькі іх тут, якая ў мяне сям'я, колькі дзяцей, дзе яны знаходзяцца, дзе жонка, ці я партыйны, як нам жывецца... Я адказваю, а ён пытае і адначасова перакладае на нямецкую мову. Урэшце ставіць мне вось такое пытанне:

— Дзе твае дакументы?

— Не маю, — гавару, — дома засталіся. Я толькі з хаты за каровамі выйшаў, — хуценька дабаўляю. То ж не скажу яму, — звяртаецца дзядзька Аляксандр да мяне, — што згубіў я свой пашпарт на агародзе, калі мяне першы раз перапынілі падуладныя гэтага афіцэра. Ён глядзіць на мяне неяк дапытліва і па вачах яго бачу, што ён мне не верыць.

— Дзе жывеш? — пытае гітлеравец селяніна.

І тут Аляксандр Панасюк задумаўся на малую хвіліну, што яму адказаць. Праўду? А можа лепш было б назваць нейкую іншую вёску? А калі праверыць? Гэта ж вельмі проста. Не, — рашыў Панасюк, — я ніколі ў жыцці не ілгаў.

— Я, пане, са Слохаў, — прашаптаў селянін.

На гук гэтага слова гітлераўскі афіцэр аж сарваўся з крэсла.

— Слёхі?! — закрычаў. — Але комуністэн! — раптоўна перайшоў ён на нямецкую мову. — Капут!

І на гэтым закончыліся допыты. Аляксандра Панасюка зноў пагналі над рэчку Шысю.

— А тыя двое там усё яшчэ ляжаць, — расказвае селянін. — Загадалі мне зноў класціся побач. „*О, Божа!* — падумаў я, апускаючыся на калені. — *За што яны так нада мною знуткуюцца?! Хай хутчэй бы ўжо прыкончылі!*" Стаў я на калені тварам да свежай ямы, якую лічыў ужо сваёй магілай, павёў вачыма па наваколлі, бо здалося мне, што я ўжо болей не пабачу нічога на гэтым свеце, і зноў шырока ды голасна перахрысціўся.

Немец штурхнуў яго ботам у плечы, і Панасюк носам зноў зарыўся ў траву. І зноў мазгамі затраслі трывожныя думкі, зноў вярнулася назойлівае пытанне: „*Хто яны, гэтыя суседзі па няшчасці? Ці жывыя?*

Адзін з іх, быццам бы здагадаўся, што да яго адносіцца гэтае пытанне, асцярожна паварухнуўся, і Панасюк зразумеў, што яны ўсе трое яшчэ жывыя. Ухапіўся гэтай думкі, як іскрынкі святла сярод цёмнай ночы.

У гэты момант яшчэ раз загналі яго ў штаб і зноў паўтарылася ўся камедыя з допытам, як за папярэднім разам. Гэты ж самы гітлераўскі афіцэр, які гаварыў па-польску, яшчэ раз, як бы ўпершыню пабачыў гэтага селяніна, пачаў распытваць пра ўсе падрабязнасці яго жыцця.

— Аднаго толькі я ім не сказаў, — заяўляе Аляксандр Панасюк. — Не сказаў я ім, што працаваў на гэтых точках. А так адказваў на ўсё, што ведаў. Урэшце даходзяць і да Слохаў. Ну, што ж, думаю, папярэднім разам сказаў, што я са Слохаў, дык не магу цяпер гаварыць інакш. Як толькі пачулі, што я са Слохаў, так і гутарка абарвалася. Як нажом абрэзаў. Усе разам зашваргаталі, што ў Слохах адны толькі камуністы, што ўсім ім будзе капут...

І зноў пагналі Аляксандра Панасюка над рэчку Шысю, дзе знаходзілася падрыхтаваная ўжо магіла, дзе яшчэ ляжалі гэтыя людзі. Цяпер убачыў іх твары і пазнаў. Былі гэта яўрэі з вёскі Клекатова. Не, не ўцешыўся гэтым суседствам.

„*Ага, такая справа...*" — затрасло яшчэ мацней яго сэрцам, аж да болю. Са звестак, якія часта далятаў да іх з-за Буга, ужо ведаў, як фашысты адносяцца да яўрэяў.

Хацеў ужо закрычаць, што ён не яўрэй, але пачуў удар прыкладам у плечы і зноў паваліўся ніцма на траву. „Можа паспрабаваць уцёкаў? — прыкінуў у думках? — Але як? Куды? Нада мною вартавы, ззаду гітлераўскі штаб і поўна немцаў, а спераду — рэчка. Рэчку можна пераскочыць, яна не такая ўжо і глыбокая. Далей корчыкі... Толькі ці паспею? Ці раней мяне з аўтамата... Можа дамовіцца з гэтымі яўрэямі, каб у розныя бакі... Тады хаця аднаму з нас удасца..."

Паспрабаваў асцярожна, непрыкметна, падсунуцца да свайго суседа, каб з ім перагаварыцца. Толькі аднак падцягнуў пад сябе рукі, каб абаперціся на іх, як тут жа над галавой пачуў гаркавае „*руэ!*", і цяжкая нага з падкованай падошвай бота балюча прыціснула яго да зямлі.

...І чакаў Аляксандр Панасюк над падрыхтаванай яму магілай. А чаго дачакаўся, раскажу праз тыдзень.

Віктар Рудчык

ТРЫБУНА чытача

БІЯГРАФІЯ МАЁЙ ВЁСКІ

Калі вяртаюся думкамі да гісторыі вёскі, дык думаю: аднак цікавая яна была. Багатая трагізмам і няшчасцямі. Гады акупацыі былі цяжкімі гадамі. Юнакоў і дзяўчат трэба было аддаваць на цяжкія работы ворагу ў Германію. Па гарадах геты, абгароджаныя калючым дротам. Масавыя арышты і расстрэлы. Часы нагаек і палак.

Калі расказваю сваім дзеткам, яны і слухаць не хочуць, што замест скварак да бульбы трэба было задаволіцца гарчыцай, пражанай на патэльні, молатай у верцеці (чорная гліняная міска). Так крашаная бульба вельмі была смачная.

Год 1944. Мне 7 гадоў. А ў памяці да смерці застанецца спаленая дашчэнту вёска, абгарэлыя коні. На палях пабітыя салдаты. Жыхары вёскі ў зямлянках.

Май 1945 года. Год перамогі над лютым ворагам. Колькі радасці ў народзе! На жаль, не ўсім давялося аднолькава весяліцца. Не ўсе хлопцы вярнуліся з няволі дамоў.

Калі ўціхлі гарматы і кулямёты, пайшлі ў атаку пілы ды сякеры. Хутка пачаў знікаць лес. Векавыя сосны ды елкі развітваліся з белым светам. Як грыбы пасля дажджу, пачалі расці хаты, а побач гародчыкі, абгароджаныя плоцікам, а пры іх лавачкі, на якіх летнімі вечарамі збіраліся аднавяскоўцы, успаміналі перажытае. А дзяўчаты і хлопцы доўга спявалі чароўныя песні, весела жартавалі і позна ўвечары разыходзіліся па хатах. На лавачках заставаліся закаханыя і пад гукі жаб'яга канцэрту на лугах абменьваліся сваімі пачуццямі.

Сёння вёска пастарэла. Лавачкі пазнікалі. А мо дзе і стаяць, ды толькі на тое, каб выстаўляць на іх малако вазаку. Заціхлі вясёлыя чароўныя песні, змоўк канцэрт на лугах. Бусел на гняздзе зрабіўся нейкі сумны. І прыяцель земляроба — перапёлка кудысьці адлецела — не чуваць у полі жаваранка. Зніклі самадзейнікі, а ў святліцы ветрам пахне. Амаль штогод хтосьці адыходзіць з вёскі: хто ў горад, хто на могільнік. А пустыя хаты абрастаюць пустазеллем.

Адным словам, мая вёска памірае. Без гукаў гармат і кулямётаў, без пажараў.

Валянцін Семянюк

БОЛЬШ КУЛЬТУРЫ, ПАСАЖЫРЫ!

Яшчэ не так даўно на аўтобусным вакзале ў Гайнаўцы прыбіральня знаходзілася на двары, у некалькіх метрах ад пачакальні. Цяпер на гэтым месцы стаяць кашы на смецце, а прыбіральня знаходзіцца ў сярэдзіне пачакальні. Стала, здаецца, намнога выгадней пасажырам ПКСаў. А зрабілі гэта, бадай, дзеля таго, каб было больш гігіенічна.

Але што ж? Мала людзі карыстаюцца з прыбіральні, якая знаходзіцца ў сярэдзіне, а больш ідуць палегчыць сабе на тое самае месца, дзе раней знаходзілася прыбіральня. Там каля сметніка і вакол яго бруд і смурод. Цяжка там прайсці, каб не ўступіць у гэта.

Чаму так людзі робяць? Цяжка адказаць. Ці не маюць пачуцця культуры і гігіены? А мо прызвычаіліся да старога месца?

Ян Карчэўскі

Дзям'янаў Фомка паехаў у горад, каб купіць сабе што-небудзь, ды сустрэў сябра-аднавяскоўца, які ў горадзе жыве ўжо пяць гадоў. Сустрэчу давялося замачыць. Яны ж доўга не бачыліся. Так замочвалі тую сустрэчу, што Фомка вярнуўся дамоў без вопраткі і грошай, толькі з акулярамі пад вачыма і мандатам на 500 зл. Ну й дала Фомцы жонка. Больш у горад не паедзе.

М. Лук'янюк

ВОСЬ ЯНА, МЕХАНІЗАЦЫЯ!

Дзядзьку Івана застаў я на панадворку. Надвечар было. Даваў ён корм дабытку. Пытаю: ці вам не цяжка трымаць столькі кароў? Штодзень таптаць каля іх, падсцілаць, карміць, даіць і так кругом? Можа й цяжкавата — толькі што зробіш? На тое чалавек і жыве, сказаў ён.

А Іван Трафімюк са Стараберазова заўсёды шукае новага ў працы. І то занятку такога, каб даход ён даваў. Даўней курэй-нёсак гадаваў. Добра на гэтым выходзіў. Гаворыць, з іх то ўсё і пачалося. Зачаліўся за грош, як гаворыць, і пачаў механізаваць гаспадарку. Цяпер у яго ўсе палявыя работы выконваюцца машынамі. Мае два ўласныя трактары — вялікі і малы, ды ўсе машыны для апрацоўкі зямлі. Каня ўжо даўно не трымае. Кажа, не аплачваецца.

Абора пакуль што перароблена са старой. У ёй стаянкі для кароў, пойлы, усё цяперашній патрэбы. Радочкам стаяць восем дойных бела-чорных пародзістых кароў. У другой аборы стаіць восем яловак. Усе яны пад наглядам і кантролем ваяводства. А ялоўкі, якія прадае ў Шэпятова, атрымліваюць высокую ацэнку.

Цяжка іх абслугоўваць, пытаю. Як тут сказаць, думае дзядзька. Вада на месцы, самі нап'юцца. Даіць рукамі не трэба, маем дзве даяркі „альфа-лаваль". Найгорш толькі — што кожную раніцу малако трэба адвозіць на пункт скупкі.

А як даход? Напэўна штосьці застаецца. Вось у мінулым годзе прадалі 23.800 літраў малака. Можна палічыць, колькі гэта будзе. Апрача гэтага, засявалі нямала рапсу, ільну, кармавых буракоў. Буракі дастаўляем звярам у Белавежскі запаведнік. Зямлю апрацоўваем машынамі. Ёсць яе ў нас 11 гектараў. Хацеўшы, можна жыць добра. Маем малога „Фіята" для ўласных патрэб. „Тарпана" прадалі. Толькі працаваць ужо з кожным днём горш. Хвараю. Па санаторыях езджу. Вылазіць ваенны час. Прымаў жа ўдзел у апошняй вайне. Толькі аб гэтым раскажу пры іншай нагодзе. Гаспадарку перадам сыну. Ён у нас аховнік да гэтай работы. І нявестка трапілася добрая, таксама не цураецца працы на гаспадарцы. Пакончалі завочны сельскагаспадарчы тэхнікум і будуць наследнікамі. Няхай далей механізуюць працу і паляпшаюць умовы жыцця. Дачка толькі выбралася ў горад. У Беластоку працуе. Засталося яе забяспечыць на будучыню.

Ну і на адпачынак, падказваю. А ён засмяяўся і кажа: а які ж там на вёсцы адпачынак? Пакуль ногі ходзяць, трэба таптаць.

Г. Мароз

КУДЫ ПАДЗЕЛАСЯ НАФТА?

Зімою дні кароткія, і, фурманкаю выехаўшы з дому, вернешся пераважна вечарам. А тым больш, калі паедзеш па дровы ў Белавежскую пушчу. Едучы вечарам, абавязкова трэба мець з сабой фанар, каб асвятляў ён фурманку і дарогу, бо інакш пагражае табе мандат, якога не пашкадуюць, і справядліва, нашы міліцэйскія ўлады. І яны не прызнаюць ніякага тлумачэння накшталт: у нашых крамах ужо некалькі гадоў не прадаюць нафты, ці, як у нас кажуць, газы. „Купі электрычную батарэйку!" — вось іх адказ.

Дык вось хачу сёння высніць, што ў нашых крамах не толькі не знойдзеш „са свечкаю" нафты, але таксама не знойдзеш батарэек. А пусты фанар не засвеціш, ды і вады туды не нальеш, бо ад яе не будзе гарэць агонь. Яшчэ мы да гэтай мудрасці не дайшлі.

Па прычыне ашчаднасці электраэнергіі ў нашых хатах часта гаснуць электрычныя лямпачкі. Тады добра было б запаліць нафтавую лямпу. Таму нафта павінна быць у продажы ў кожнай важнейшай краме.

М. Панфілюк

СА СКУПАВА

Многа гадоў у вёсцы Скупава прадаўшчыцай у краме працавала Ірэна Адамовіч. Чысціня ды парадак заўсёды былі ў яе, работа ў руках кіпела. Ніхто ніколі не сказаў, не напісаў на яе ніякай скаргі. Але пайшла Ірэна ў водпуск. У краму прыйшла маладая дзяўчына пасля школы.

Усім адзін чалавек не дагодзіць, ды яшчэ пры такой рабоце. Бацюшка ў парафіі не ўсім добры, а што гаварыць — прадаўшчыца. Пасыпаліся скаргі і паданні, каб не таргавала ў краме гэтая дзяўчына. Зрабілі два разы рэманент і забралі дзяўчыну ў ГС у Нараўку, дзе цяпер працуе. А лаўка ў Скупаве ўжо амаль два месяцы закрыта. Кажуць, што мышы па полках бегаюць, а скупаўцы ходзяць купляць усё ў Нараўку.

Крапіўка з-пад Нараўкі

ДА ЧАГО ДАЖЫВАЕМ

Хто ездзіць цягнікамі, напэўна згодзіцца са мною, што на нашай дзяржаўнай чыгунцы пачало нешта псавацца. Цягнікі безупынна спазняюцца, часам зусім адклікаецца той ці іншы. І ўсе маўчаць. Для прыкладу пакажу цягнік Кузніца Беластоцкая — Беласток — Чаромха (ад'езд з Беластока ў 13.53). Толькі ў адным месяцы студзені гэты поезд быў некалькі дзён падрад адкліканы і спазняўся па некалькі гадзін, хоць дарогі не былі завеяны. 23 студзеня, цягнік, які павінен быў прыйсці ў Чаромху ў 11.23, прыйшоў пасля гадзіны 14. Аказалася, не было чым яму прыехаць, паравоза не было.

Вернемся аднак да цягніка Кузніца-Чаромха. Вышэй спамянутыя студэнцкія спазненні кіраўнікі цягнікоў тлумачылі тым, што яны ў Беласток ужо прыходзілі са спазненнем. Аднак здаралася і так, што агравальныя вагоны не былі ў час далучаны да поезда, бо, кажуць людзі, не было вугалю і вады. Калі гэта праўда, дык што ж можна думаць аб беластоцкіх чыгуначніках? Можа аднак беластоцкая ДРКП усур'ёз возьмецца за справу?! **(су)**

НЯХАЙ ЦВІЦЕ!

У мінулыя гады вельмі добра распаўсюджвалася „Ніва" ў Арлянскай гміне. У мінулым вялікую ролю адыгрывалі пісьманосцы. Мікалай Лапух, Васіль Орда, якія працуюць на пошце ў Орлі, з вялікім поспехам працавалі, былі перадавымі. У іх „Ніва" ў параўнанні з іншымі газетамі была на першым месцы.

З прыкрасцю вось я прачытаў падлік выпіскі „Нівы" за 1979 год. Даведаўся, што ў Орлі на пошце зменшылася выпіска нашага тыднёвіка. Маю вялікую асабістую просьбу да Васіля Орды, Мікалая Лапуха і іншых пісьманосцаў з пошты ў Орлі: хлопцы, надалей распаўсюджвайце наш тыднёвік! Няхай „Ніва" цвіце на арлянскай зямлі! Хай нашыя людзі чытаюць яе!

Іван Кірызюк

„Дарагая рэдакцыя! За вашым пасрэдніцтвам мы хочам перасласць пажаданні вашым пастаянным чытачам — Івану і Любе Суравец у вёсцы Гаркавічы, гміны Шудзялава. Гэтыя людзі 15 лютага святкавалі 50 гадавіну свайго шлюбу. Мы ім жадаем многа, многа сонечных дзён жыцця, шчасця і радасці. Лідзія і Іван Бароўскія з Беластока, а таксама ўнукі Ірэна і Веслаў".

Язэп Б., Варшава. Крытычна адносіцеся да сваіх паэтычных спробаў — гэта добра. Дасланыя вершы можам апублікаваць у „Парнасіку".

„Ахвотна папоўню мой бібліятэчны камплект нехапаючымі мне нумарамі „Зоркі": № 45 з 79 г., 18 з 1976 г., 16 і 21 з 1975 г. Прысылаць на адрас: Рыгор Сасна, Сямяцічы."

Тамаш Кірылаў, Легніца. „Прайшоў ужо тыдзень ад з'езду карэспандэнтаў „Нівы", а ва мне ўсё яшчэ поўным-поўна незабыўных уражанняў. Я вельмі рады, што мог пазнаёміцца асабіста з карэспандэнтамі і журналістамі „Нівы". Радуе мяне сяброўская, братэрская і сардэчная атмасфера з'езду. Я цудоўна адчуваў сябе сярод сваіх. Шмат хто запрашаў мяне да сябе ў госці. Усім сардэчная дзякуй. Я пабываў у Масеве, Нараўцы, Гайнаўцы, Белавежы. Цудоўна мець усюды сяброў!"

(Працяг са стар. 4)

мовенькія пісьменнікі і крытыкі, часта не заўважалі ў ёй геніяльнасці і наватарства нават самыя перадавыя людзі таго часу, як, напрыклад, М. Багдановіч. Гэты выдатнейшы беларускі паэт і літаратурны крытык ніколі не прызнаў Я. Коласа выдатным паэтам.

Падобна было і з Аляксандрам Сяргеевічам Пушкіным. Яго востра крытыкавалі не толькі рэакцыйныя пісьменнікі і крытыкі тыпу Фадзея Булгарына, але нямала прэтэнзій да яго геніяльнай паэзіі меў таксама найвыдатнейшы крытык рускай літаратуры і цудоўны чалавек Вісарыён Бялінскі. Толькі перад сваёй смерцю рэабілітаваў і нанава перагледзеў свае адносіны да творчасці Пушкіна, на карысць, канешне, Пушкіна.

Адным словам, не рэдка бывала, што ўнікальныя творы — шэдэўры (з кожнай галіны мастацтва), якія цяпер не маюць сабе цаны, ніхто не хацеў купляць нават за мізэрныя грошы і іх творцы часценька проста паміралі з голаду. Не многім класікам пашанцавала быць прызнанымі і ацэненымі яшчэ пры жыцці.

Падобна ж можа быць і з нашымі „белавежцамі". Пройдзе, дапусцім, год сто ці болей, і нашы далёкія наследнікі напішуць аб іх пузатыя томы розных там суперлятываў. У гэтых жа тамах напэўна не пахваляць нас. Вось, напрыклад, адна з магчымых цытат:

„...У другой палавіне XX ст. жылі і тварылі нашыя слаўныя „белавежцы"-класікі. Але цяжкі быў час для такіх паэтычных геніяў. Грамадскасць не разумела іх творчасці, бо не дарасла да іх. Яны былі прэкурсорамі свайго часу і апярэдзілі на год сто з лішнім сваю тупаватую эпоху. Таму і давялося ім, бядняжкам, пераждыць не мала, а найбольш ад Дзядзькі Кваса".

Тут я абсалютна не жартую і не пужаю Дзядзьку Кваса і квасаўцаў, ды і не расхвальваю яшабуршцаў. Аказваецца, што ў мяне вельмі многа супольнага з дзядзькаквасаўцамі, бо вельмі люблю і цаню і творчасць Пушкіна, і Коласа, і не магу пахваліцца, што разумею сучасную паэзію і паэтаў. Толькі хачу звярнуць увагу на тое, што гэта вельмі далікатныя справы і, бадай, не варта так станоўча заяўляць: вось гэта добра, а гэта нядобра. Таму не трацьма энергіі на падобныя спрэчкі, а трацьма на справы, больш для нас істотныя і патрэбныя.

Піліп Саскі

ЁСЦЬ ВЫХАД

Артыкул М. Шаховіча, п.з. „Зажыва памершыя" з 6 нумара „Нівы" вельмі мяне і іншых чытачоў усхваляваў. Гэта жывая трагедыя Хіліманюкоў з Раек. Двое старых абяздоленых людзей. Яны могуць толькі існаваць на гэтым свеце з ласкі чужых людзей. А ведаем, якія сёння людзі бываюць. Як кажуць, са ста адзін знойдзецца, які паможа ў чужой бядзе.

Жудка робіцца, чытаючы артыкул М. Шаховіча, і мне здаецца, няма што спадзявацца на грамадскую апеку і людскія пачуцці (яны хутка запальваюцца, ды і хутка гаснуць), на што абапіраецца аўтар. Толькі адзін выхад ёсць: Хіліманюкоў — Івана і яго жонку Аляксандру трэба аддаць у дом старцаў. Там яны будуць мець належную апеку.

Як пры слове, дык хочацца ўспамянуць падобную трагедыю — Дзям'яна Рыбака з Тафілаўцаў. Мае ён сынакалеку, які завецца Валодзя. Яму больш як 40 гадоў і ён псіхічна хворы. Нядаўна Дзям'ян пахаваў сваю жонку, якая таксама доўга хварэла, моцна вымучыўся каля яе гэты чалавек. Цяпер застаўся сам. Яму каля 80 гадоў. І што ж ён можа рабіць са сваім хворым сынам? Хоча Дзям'ян, каб сына забралі ў бальніцу ў Харошчы, каб там меў належную апеку. Ды тыя не вельмі спяшаюцца аформіць гэтую просьбу Дзям'яна. А чалавек жа і так чуць жыве. Ёсць у нас шырокая грамадская апека. І даны нам людскія пачуцці. А ў справядлівасці? Як гэта ёсць?

М. Панфілюк

ЗНАЁМСТВА

— Я слухаю.
— Зіна?
— Не, гэта Канстанцін Іванавіч.
— Калі ласка, паклічце Зіну.
— На жаль, Зіны тут няма.
— Яна выйшла?
— Тут наогул ніякай Зіны няма. Не жыве тут Зіна.
— А дзе яна жыве?
— Вось гэтага я не ведаю.
— Але яна дала мне ваш тэлефон... Што ж цяпер рабіць? Я ўзяў білеты на новую французскую камедыю.
— Дык вось, — сказаў я падумаўшы. — Каб білеты не прапалі, я магу схадзіць на вашу камедыю.

На другім канцы тэлефона памаўчалі.

— І яшчэ Зіна сказала, што пазнаёміць мяне са сваёй мамай.
— Ну, гэта зусім лёгка, — абрадаваў я яго. — Пасля кіно я пазнаёмлю вас з нашай бабуляй. Я думаю, вы ёй спадабаецеся. Нават, ведаеце што? Вы зараз прыязджайце да нас, я пазнаёмлю вас з бабуляй, вы з ёй п'еце чай з вішнёвым варэннем і гутарыце, а мы з жонкай ідзём на гэты ваш французскі фільм.
— З якой жонкай? А я?
— Я ж сказаў. Вы гутарыце з нашай бабуляй, а мы з жонкай, з маёй, вядома...
— А Зіна? — перабіў мяне гэты дзівак.
— А Зіна ваша сюды і пазвоніць, калі вы будзеце піць чай. Яна ж дала вам мой тэлефон, так што, магчыма, і будзе званіць, вас шукаць.

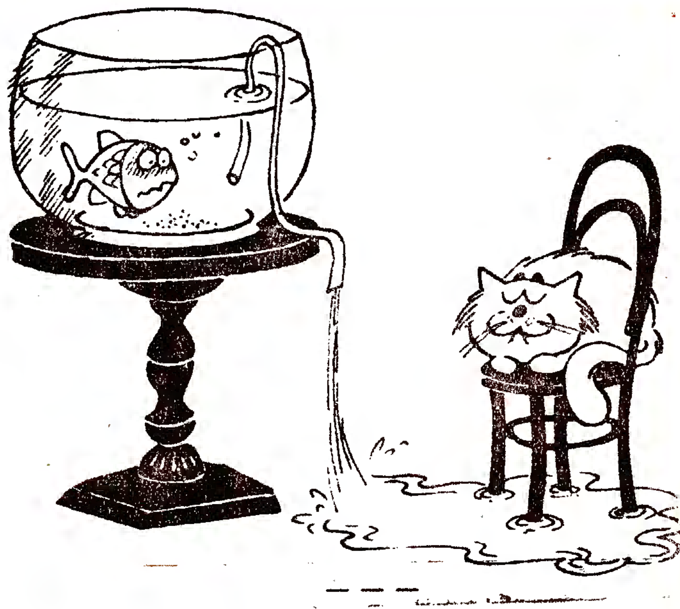
На тым канцы замоўклі. Потым сумны голас спытаў:

— А дзе вы жывяце?

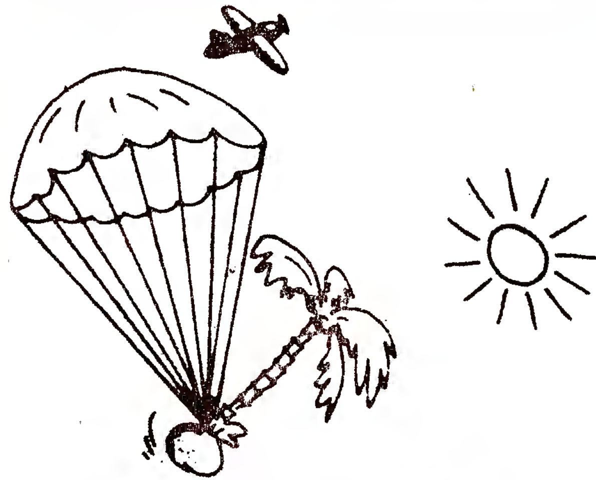
Я назваў адрас.

— Дык гэта ж чорт ведама дзе!
— Ну і што? — раззлаваўся я. — Калі б Зіна тут жыла, вы б не паехалі сюды? Дык што ў вас, любоў, ці нешта зусім іншае, можа, нейкія меркантыльныя інтарэсы? Далёка яму ехаць! Раней жаніх за дзяўчынай на край свету ехаў, а зараз ён перш за ўсё пытаецца, дзе яна жыве. Вось дык мужчыны пайшлі.
— Ну добра, — згадзіўся чалавек, — зараз прыеду.
— Вось што, — дадаў я. — Чай чаем, а вы там прыхапіце пару бутэлек піва. У мяне якраз рыбка сухая захавалася.
— Рыбка? — узрадаваўся чалавек. — Гэта вельмі добра, зараз еду.

А. Аляксейчык

НІЎКА

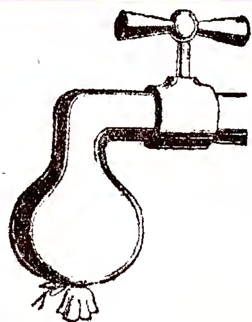
„СЛАЎНЫ" ПАЛЁТ

Ходзіць Певень на таку
І крычыць: — Ку-ка-рэ-ку!
На зямлі мне годзе жыць,
З хмаркамі хачу дружыць.
Тут прыбеглі Кураняты,
Гусяняты, Качаняты,
З Пеўня ўсе яны рагочуць,
Ён жа слухаць іх не хоча.
Як задраў чырвоны грэбень:
— Мне хутчэй у неба трэба!
Развінуў ушыркі крылы:
— Вось якая ў мяне сіла!
Вецер вылецеў з-за дрэў —
Кінуў Пеўня аж за хлеў.
Хтосьці хваліцца усюды:
— Даставаць я зоркі буду,
Сонца зачаплю крылом!
А канчае... пад хлявом.

Людміла Зазуля

ЦІ ЖАНАТЫ?

— Вы жанаты?
— Што вы, я ўжо трэці раз нежанаты.

„MADE IN ZADRYPANKA"
Водаправодны кран сістэмы „вада адключана, і калі будзе — невядома".

— Я таксама ў нейкай ступені пісьменнік-фантаст! — выхваляўся паклёпнік.

ВЕДАЕ СЯБЕ

— Чаму гэта ты, Кастусь, заўсёды на боксе ў апошніх радах сядзіш?
— А, я сябе ведаю... Баюся, што не стрымаю і сам уступлю ў бойку...

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Олаф прыехаў з правінцыі ў Стакгольм і зайшоў у шыкарны рэстаран. Ён доўга разглядваў меню і спытаў урэшце:

— Вось у вас тут напісана „рускі кавяр". Што гэта такое?
— Гэта ікра, гэта значыць яйкі ад вялікай рыбы.
— Цудоўна. Дайце мне, калі ласка, два, толькі зватуйце і абавязкова крута.

*

— Дарагая Эльза, я табе абяцаў падарыць на дзень нараджэння норку, і ты атрымаеш яе. Але ты павінна спачатку абяцаць мне адну рэч: карміць яе ты будзеш сама.

*

— Ах, Робер, калі я бачу прыгожую дзяўчыну, я кожны раз думаю, чаму мне не дваццаць год больш...
— Больш? Ты, напэўна, хацеў сказаць — менш?
— Менавіта больш. Тады мне ўсё было б абыякава...

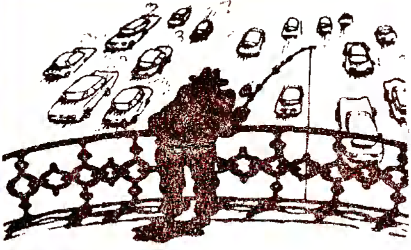
ДЗЕ ТАМ

— Сцяпан, гэта праўда, што ты зноў занадзіўся да гэзсавай кавоы? — спытаў старшыня.
— Што вы?! Гэта я толькі заглянуў, ці не забыў, выпадкова, там свайго мяшка, — адказаў той.

ДЗЕ ШАПКА?

Кум развітваецца з кумам.

— А шапку я заўтра забяру.
— Чаму?
— Калі я ў шапцы прыду, то жонка спытае, дзе мяне чэрці насілі, а так толькі: „Дзе шапка?"

— Ты што, не ўмееш чытаць?!

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

В ЗЕМЛЯНКЕ

Стихи А. Суркова,
Музыка К. Листова

Бьется в тесной печурке огонь,
На поленьях смола, как слеза.
И поет мне в землянке гармонь
Про улыбку твою и глаза.

Про тебя мне шептали кусты
В белоснежных полях под Москвой,
Я хочу, чтобы слышала ты,
Как тоскует мой голос живой.

Ты сейчас далеко-далеко,
Между нами снега и снега.
До тебя мне дойти нелегко,
А до смерти — четыре шага.

Пой, гармоника, вьюге назло,
Заплутавшее счастье зови.
Мне в холодной землянке тепло
От моей негасимой любви.

У ЗААПАРКУ

Малы Івась падышоў да клеткі з тыграм. Маці яму наказвае:

— Не падыходзь так блізка!
— Не хвалюйся, мама, я яму нічога не зраблю.

БАБУЛЯ Ў АЎТОБУСЕ

Падала бабуля грошы вадзіцелю аўтобуса на білет. Палічыў вадзіцель грошы ды кажа:

— Бабуся, тут не хапае пяць злотых...
— Дык нічога, — адказвае бабуля, — а ты мне білет крыху карацейшы дай.

З „Весніка Задрыпоніі" ЯШЧЭ РАЗ АБ „БЕРМУДСКІМ ТРОХКУТНІКУ"

Загадкавую з'яву, якая па сваіх сімптомах нагадвае феномен „Бермудскага трохкутніка", выявіў у сваёй сям'і прафесар Хрычэўскі. Варта яму прынесці зарплату, як яна знікае невядома куды.

ПЫТАННЕ ТРАФІМА КАЗЯЎКІ

Якім павінен быць муж, калі жонка — золата?

КУРЪЁЗЫ

ФУРМАН У ЦЭНТРЫ ЛОНДАНА

Сто пяцьдзесят год назад амнібус, набраўшы дваццаць пасажыраў, адправіўся ў дарогу ад лонданскага Сіці да квітнеючага раёна Падзінгтон. Адлегласць невялікая — каля пяці кіламетраў, але знамянальны рэйс астаўся ў памяці англічан, бо ён адкрываў рух амнібусаў па Лондану і тым самым паклаў пачатак грамадскаму транспарту ў брытанскай сталіцы.

Лонданскія рэстаўратары браты Эрык і Леслі Кук тры месяцы працавалі над рэканструкцыяй новага амнібуса, узяўшы за аснову адзін з апошніх узораў падобных экіпажаў пяцідзесяцігадовай даўнасці. І вось вынік: цяпер можна купіць білет, сесці ў амнібус (праўда, гэта бывае толькі раз у суткі), фурман пазвоніць у званочак, узмахне пугай — і тройка гнядых памчыць пасажыраў па вуліцах Лондана. Як 150 год назад.

ЯДОМЫЯ... ПЕРАГАРОДКІ

З нязвыклым праектам выступіў Дуглас Уорф, прафесар універсітэта штата Паўночная Караліна (ЗША). Паколькі месца ў касмічных караблях вельмі абмежавана, то браць з сабою дастатковы аварыйны запас прадуктаў пры працяглых міжпланетных палётах будзе цяжка. Адзіны выхад для касманаўтаў, на думку прафесара, — гэта выкарыстаць у ежу... уласныя караблі. Гэта значыць частку перагародак, шафаў і паліц трэба выраблять з прэсаванай сумесі яечнага бялка, кукурузнай мукі і сухога малака. Такая „мэбля" будзе дастаткова цвёрдая, каб вынесці перагрузкі, і цалкам прыдатная для харчавання ў выпадку непрадбачаных затрымак у космасе. Тэхнічна гэта лёгка ажыццявіць, — гаворыць Дуглас Уорф, — і ўжо зараз можна прыступіць да адпаведных доследаў у ходзе арбітальных палётаў.

Калі ў вас загаварыла сумленне, не забывайце аб рэгламенце!